

Slovenski slavistični kongres
Ljubljana 2014

Bilten ob 80-letnici Slavističnega društva Slovenije

Uredili Boža Krakar Vogel idr.

Izdala Zveza društev Slavistično društvo Slovenije
v Ljubljani

Zbornik Slavističnega društva Slovenije 25

Bilten ob 80-letnici Slavističnega društva Slovenije

Uredili

Boža Krakar Vogel idr.

Zveza društev Slavistično društvo Slovenije
Ljubljana 2014

Zbornik Slavističnega društva Slovenije 25
Slovenski slavistični kongres, Ljubljana, 3. oktober 2014
Bilten ob 80-letnici Slavističnega društva Slovenije

Uredniki: red. prof. dr. Boža KRAKAR VOGEL, Petra JORDAN, Matjaž ZAPLOTNIK
Recenzenta: prof. dr. Miran HLADNIK, prof. dr. Miran KOŠUTA

Lektoriranje in tehnično uredništvo: Petra JORDAN
Računalniški prelom: Matjaž ZAPLOTNIK
Oblikovanje ovitka: Matjaž ZAPLOTNIK
Izdala Zveza društev Slavistično društvo Slovenije,
Ljubljana, september 2014

Tisk: Birografika Bori, d. o. o., Ljubljana
Naklada: 160 izvodov

Imetnik materialnih pravic na tem delu je Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. Tekstovna vsebina v tej publikaciji je objavljena pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 2.5 Slovenija (CC BY-SA 2.5 SI) in dovoljuje prosto širjenje vsebine za kakršne koli, tudi tržne, namene. Dovoljena sta tako deljenje (reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem in priobčevanje dela javnosti) kot predelava, in to pod naslednjimi pogoji: *priznanje avtorstva* – pri uporabi dela morate navesti izvirne avtorje, kot so navedeni v tej publikaciji, prvotnega založnika (Zveza društev Slavistično društvo Slovenije) in izvirno mesto objave, kot je navedeno v kataložnem zapisu publikaciji (CIP); *deljenje pod enakimi pogoji* – če spremenite, pretvorite ali gradite na tem delu, lahko takšno predelavo dela širite samo pod isto, podobno ali kompatibilno licenco. Več informacij: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/si/>

Za kongresni logo na ovitku publikacije smo uporabili fotografijo Emonca s spletišča Flickr, avtor: Jean-Pierre Dalbéra, vir: <http://www.flickr.com/photos/dalbera/9423632028/>. V grafično podobo predelal Matjaž Zaplotnik. Fotografija in izpeljano delo imata dovoljenje Creative Commons Priznanje avtorstva 2.0 Generična (CC BY 2.0).
Slike, objavljene v zborniku, so last njihovih avtorjev.

Zbornik Slavističnega društva Slovenije 25

CIP - kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6(082)
811.16(082)

SLOVENSKI slavistični kongres (2014 ; Ljubljana)

Bilten ob 80-letnici Slavističnega društva Slovenije / Slovenski slavistični kongres, Ljubljana, 3. oktober 2014 ; uredila Boža Krakar Vogel. - Ljubljana : Zveza društev Slavistično društvo Slovenije, 2014. - (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, ISSN 1408-3043 ; 25)

ISBN 978-961-6715-16-4

1. Gl.stv. nasl. 2. Krakar-Vogel, Boža
275685376

Kazalo

Boža KRAKAR VOGEL <i>Uvodnik</i>	7
Akad. dr. Matjaž KMECL <i>Slovenski jezik med »kritično maso« in vero</i>	9
Dosedanjih 80	17
Andreja ŽELE <i>Pregled delovanja Slavističnega društva Slovenije ob njegovi 80-letnici</i>	19
Maruška AGREŽ <i>Zborovanja, predsedniki in častni člani Slavističnega društva Slovenije</i>	29
V novih 80 – paralele za refleksijo	55
Rožle BRATEC MRVAR <i>Kompetenčnost kot eden temeljnih problemov našega časa</i>	57
Matevž KOŠIR <i>Zveza zgodovinskih društev – njena vloga skozi čas</i>	60
Sabina FRAS POPOVIČ in Damjana VOVK <i>Vloga strokovnih društev v sodobnosti</i>	63
Nataša PURKAT, Kristina M. PUČNIK in Boža ČOŽ <i>Lektorji in Lektorsko društvo Slovenije</i>	67
Alenka JENSTERLE DOLEŽAL <i>ČAS – Česká asociace slavistů (Češka zveza slavistov)</i>	70
Boža KRAKAR VOGEL <i>Anketa med članstvom Slavističnega društva Slovenije</i>	72
Čas za praznovanje	81
<i>Utemeljitev priznanj Slavističnega društva Slovenije</i>	83

Uvodnik

Dragi bralci, člani in prijatelji Slavističnega društva Slovenije!

Pred vami je po obsegu skromen, po vloženih naporih, in upajmo, kakovosti, pa priložnosti ustrezen in zato nekoliko drugačen 25. kongresni zbornik oz. slavnostni bilten ob 80-letnici Slavističnega društva Slovenije. Njegovo vsebino začena priložnosti ustrezen pogled na temelj našega delovanja – tj. na slovenski jezik in dihotomijo njegovega družbenega vrednotenja skozi čas, od Trubarja do današnjih dni. Že ta uvodni prispevek akad. dr. Matjaža Kmecla je začetek svojevrstne kronologije tem, dilem in ljudi, ki so v zvezi s tem imeli razne zasluge. Nadaljujejo jo pregledni besedni in slikovni prispevki o 80-letnem društvenem dogajanju, kolikor ga je bilo mogoče rekonstruirati po razpršenih virih.

Iz sedanjosti skuša naš zbornik skozi paralele z nekaterimi drugimi strokovnimi društvi in skozi mnenja našega članstva dati snov za razmišljanje o prihodnosti društvenega delovanja v novih družbenih in finančnih razmerah.

Hkrati pa ta zbornik prinaša nekaj elementov aktualnega društvenega dogajanja, saj smo na našem dnevu odprtih vrat, kot smo praznično dogajanje 3. oktobra 2014 tudi poimenovali, po občnem zboru in volitvah novega vodstva

8 Slovenski slavistični kongres, Ljubljana, 3. oktober 2014
SdS podelili tudi društvena priznanja in nazive častnega članstva. Zbornik prinaša obrazložitve teh priznanj.

Z opisano vsebino želimo bralcem ponuditi poleg priložnostnega branja tudi dolgotrajen vir za bodoče raziskovalne vpoglede v presek društvenega delovanja med sedanjostjo in preteklostjo, katerega motor so bili slavisti in slovenisti, ki so oblikovali jedro stroke na Slovenskem.

Za pomoč pri nastajanju te publikacije se posebej zahvaljujem prostovoljcem v uredniškemu odboru: Petri Jordan, Maruški Agrež, Matjažu Zaplotniku, Miranu Hladniku in Andreji Žele.

red. prof. dr. Boža Krakar Vogel,
predsednica Slavističnega društva Slovenije

AKAD. DR. MATJAŽ KMECL
Ljubljana
matjaz.kmecl@gmail.com

Slovenski jezik med »kritično maso« in vero

Rad bi spregovoril o enem temeljnih problemov, ki ga imamo Slovenci s svojim jezikom, to pa je trajna razpetost med dvomom, ali se nam ta naš jezik glede na število govorcev sploh »splāča«, ter vero, da nam je po »božje« dan kot nekaj, s čimer smo ontološko določeni.

Z velikansko večino drugih sem seveda tudi jaz prepričan, da se je odločilni dogodek v sodobnem obstajanju in rabi slovenskega jezika zgodil sicer s Trubarjem; toda ne samo tako, da nas je preštel kot uporabnike, poskrbel za tiskano knjigo, utemeljil izobraževanje in s številnimi prevodi nabožne in cerkvene literature zagotovil knjižnojezikovno kontinuiteto, temveč vsaj toliko tudi tako, da je jezik vključil med teološke vrednote. S sklicevanjem na svetega Pavla je namreč razglasil slovenščino za *božji* jezik; prav tako božja stvaritev je, kot so latinščina, aramejščina, nemščina ali kot vsi drugi jeziki – nobeden ni nastal mimo božje volje in božjega namena. — Seveda je takšen bil tudi splošni evangeličanski odnos do jezika: jezik so ti reformatorji povzdignili v domala religiozni pojem. Pri tem je popolnoma vseeno, ali jih je k temu spodbujal odpor do »papizma«, do razširjenosti etične umazanije ali do česa tretjega.

Vsekakor je bila »posvetitev« slovenščine varovalka pred siceršnjo ranljivostjo, kakršna spremlja majhnost oziroma maloštevilnost tistih, ki jo govorijo in ki se je je sicer vsaj malo zavedal tudi Trubar (pri preštevanju Slovencev po deželah nam je bržkone tudi s tem kontekstom prištel »bejjake«/zagorske kajkavce; kakor ob tem menda drži, da je do ločevanja med slovenščino in hrvaško kajkavščino prišlo le malo prej, če se oprem na Ramovševe pisemske polemike).

Ves nadaljnji razvoj Slovencev namreč potem spremlja pritajen ali kar glasen strah pred dejstvom, ki mu tehnično lahko rečemo »kritična masa« (tistih, ki uporabljamo slovenščino in smo z njo kulturno zaznamovani): Ali nas je sploh dovolj, da lahko obstanemo, ali da vsaj kolikor toliko normalno funkcioniramo. Zgodovina pred slovensko reformacijo govori, da zaradi pandemij, vojn, lakot in drugih ujm nismo le samo enkrat obstali na preživetvenem robu.

Poltretje stoletje kasneje je iz ohranjene Prešernove korespondence mogoče precej dobro zaznati, da je tudi on sledil Trubarjevi logiki, le da je prilagodil simbole – vrhovna instanca stvarstva, pantokrat, mu je v smislu panteističnih nazorov postal pač *to pan*. Vsaj nekoliko je znana njegova izmenjava mnenj o tem z Vrazom – ne samo v »vinsko odkritosrčnem« pripisu k nekemu Smoletovemu pismu 1840, temveč še bolj iz nekega Vrazovega pisma, ki je tako zelo značilno za vse nadaljnje, tudi današnje razmišljanje o našem jeziku, da ga je del v prevodu najbolje kar navesti:

Ne glede na deroči vpliv germanstva v Gornji Iliriji manjka podlaga za možnost razcveta osamljenega slovenstva. Povej mi, koliko je med milijonom Slovencev kupcev kakšnega znanstvenega ali beletrističnega dela v domačem narečju? In koliko jih utegne biti v prihodnosti pri še tako vročem upanju? Nikoli toliko, da bi bilo mogoče kriti stroške za tisk, še manj pa toliko, da bi slovenski pisatelj mogel pošteno živeti od prihodkov svojih del. Dokler literati kakšnega jezika ne morejo gojiti niti takega upanja, tako dolgo ne more biti take književnosti. Kultura vsakega jezika, ki bi želela kaj pomeniti v svetu, se mora opirati na vsaj pet do šestmilijonsko ljudsko množico. Madžari imajo tri do štiri milijone prebivalcev, in vendar ne glede na svoje veliko premoženje in največje žrtve svojih premožnežev ne morejo doseči nikakršnega pomena. Če se ozremo po manjših evropskih ljudstvih, po Portugalcih, Nizozemcih, Dancih in tako naprej, kakšno vlogo vendar igrajo na področju umetnosti in književnosti ne glede na vse svoje Camōense in tako naprej. In so vladajoči narodi, kaj pa bi potem mogli mi, Vendi, ki služimo tujcem? — Nam, Gornjeilircem potemtakem ne preostane nič drugega, kakor da se... pridružimo svojim bratom na jugu, kar nas ne bo stalo ne vem kakšnih naporov. (15. dec. 1840.)

V primerjavi s Trubarjem in Prešernom je pri Vrazu na prvi pogled opazno, da svojo opredelitev gradi na popolnoma drugačnem, statističnem in celo

tržnem pojmovanju jezika; tudi pri jeziku kot pri vsem drugem je treba misliti, kaj se spleča in kaj ne. Jezik ni dan od Vsemogočnega (*to pan, Stvarnik*), ki naj bi že vedel, zakaj ga je ustvaril, temveč je predmet človeškega odločanja in števnosti. Zato se lahko tisti, ki ga uporablja, mirno in kadarkoli odloči, da ga pač ne bo rabil in bo rajši uporabljal kak drug jezik. Če se je tako imenovanih *Gornjeilircev/Slovencev* preštelo in naštelo premalo, se bodo pridružili *bratom na jugu*, kar jih po Vrazovem prepričanju niti *ne bo stalo ne vem kakšnih naporov*. Kakšne ontološke ali religiozne zadrege neki, jezik je orodje za tukajšnji svet in za poslovanje v njem!

Res je Levstik le malo kasneje skupaj s precejšnjim delom Evrope vročno zatrjeval, da je bistvo naroda predvsem v njegovem jeziku, vendar je bilo obenem več kot jasno, da obstaja tudi med Slovenci že takrat še en, drugačen, izrazito pragmatičen jezikovni nazor. — Izoblikovala se je svojevrstna nazorska dihotomija. — Dokler je nad vsem kraljevala narodna politika, utemeljena z *narodom* kot mero, kar je z različnimi upadi in vzponi trajalo vse do 1991. leta (malce pritajeno pa tudi poslej), je moral jezikovno nazorski pragmatizem Vrazove vrste ostajati v defenzivi. — Ilirce in Panslovance, ki so sicer prav tako po božje (čeprav politično) verjeli v jezik kot eshatološko danost, vendar to vero dodatno kombinirali z matematično logiko, so zmeraj spet uspeli stisniti ob rob.

Problem pa se je odprl že ob začetnih osamosvojitvenih korakih po prvi svetovni vojni (ob ustanovitvi Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev 1918) – še posebej z ustanavljanjem slovenske univerze – in je bil skoraj samoumeven. Oblikoval se je med drugim z vprašanjem, ali so jeziki različnih znanosti v slovenščini dovolj razviti, da je mogoče z njimi sporočilno oblikovati tudi najzahtevnejša dognanja. Ker sta se glede univerze takrat že tudi sicer pojavila dva kulturno-organizacijska koncepta – zagrebško-slovenski, po katerem naj bi bila slovenska univerza kar v Zagrebu, kot nekakšen privesek zagrebške, ter ljubljansko-slovenski – so iskali primerne jezikovne rešitve v srbohrvaško ter v (slovensko) nemško smer. Zlasti naravoslovni del nove univerze z rektorjem Plemljem vred je vztrajal pri stališču, da so znanja v višjih letnikih študija prezahtevna za slovenščino. Ker je zamisel o zagrebški različici slovenske univerze razmeroma hitro propadla, je ostala pri življenju ljubljanska, to je slovensko-nemška zasnova študija z nemščino v višjih letnikih (nekaj fakultet je

v precejšnji meri zato ostalo tudi torzo, samo s prvima dvema letnikoma, pa z vročičnim terminološkim delovanjem: pač da ne bi kasneje kdaj kdo morebiti očital pomanjkanja strokovnega jezika).

Seveda je mogoče ob tovrstnem jezikovnem samopodcenjevanju temeljito moralizirati, toda treba je pomisliti, da si je velika večina prve profesorske generacije na mladi ljubljanski univerzi svoje znanje pridobila v tujih jezikih, največ v nemščini, in da tehnične nadarjenosti ne spremlja nujno tudi jezikovna zgovernost. Prišteti je treba še malo samoumevnega človeškega nagnjenja do udobja, in je slika zaokrožena.

Še več. Tisti dve desetletji med obema vojnama se je celo med najbolj narodnimi humanisti zgodilo kaj podobnega: znana je epizoda z Župančičem in njegovimi tezami o slovenščini Luisa Adamiča (1932). Pesnik je namreč trdil, da se slovenstvo in njegova življenjska moč pri Adamiču v njegovi angleščini kažeta izdatno bolj kot pri marsikaterem slovensko pišočem literatu. Župančič, ki so ga sicer slavili kot največjega slovenskega pesnika po Prešernu, si je s tem naprtil hudo in glasno javno grajo, le malo da ga niso razglasili za narodnega izdajalca. V njegovi logiki so pač začutili analogijo z »ilirstvom«, beg pred slovensko jezikovno stvarnostjo; nekaj, kar je bilo po svoje zelo blizu nekdanjim Vrazovim preračunavanjem. — Toda skoraj istočasno se je oglasil Josip Vidmar, sicer bržkone najdoslednejši zdravorazumar svojih dni, pa z bolj ali manj idealistično tezo o naravni danosti slovenstva. Boga-Stvarnika, na katerega so se sklicevali sveti Pavel, Trubar in pravzaprav vsi evangeličani, pa tudi Prešernov panteizem, je preprosto nadomestil z *naravo* kot večno, nespremenljivo in nezmotljivo stvarnico vsega, tudi slovenstva. Kdor torej beži pred svojim jezikom, beži pred lastno naravo. (Pri takšnem prepričanju je potem vztrajal ves svoj življenjski vek; še 1978 je na primer trdil, da je *narodnost [...] neka temeljna, v podzavestnih globinah živeča usodnost.*) — Že znana pojmovanjska dvojnost se je s tem nadaljevala v nekoliko novih kulturnozgodovinskih, polemično bojevitih okoliščinah; v ospredju je zadobivala videz spora med jezikovnim unitarizmom, ki naj bi politično poenotil večetnično jugoslovansko državo, ter nečim, kar so imenovali narodno kulturna samobitnost ali kaj podobnega. V bistvu pa se je slejkoprej bohotila na slovenskem nelagodju v zvezi z lastno maloštevilnostjo.

Jezik kot ontološka vrednota je potem bržkone zadnjič pridobil na skoraj absolutnem pomenu med okupacijo v drugi svetovni vojni, ko naj bi nasilna ukinitvev Slovencev pomenila za začetek odpravo slovenščine in njenih govorcev (zelo drastično že od prvih dni na Štajerskem, Gorenjskem, že prej tudi na Koroškem in širšem Primorskem). Partizanski narodnoosvobodilni boj je zato imel jezik za enega svojih pglavitnih simbolov; značilno za to je, da so že med vojno na osvobojenem ozemlju ustanovili pravopisno komisijo, poskrbeli za razmnožitev šolske slovnice, pravopisa in slovarčka tujk.

Po končani vojni pa si je slovenščina nekako dokončno pridobila status državnega jezika s polnimi kulturnimi pooblastili, tudi z izpopolnitvijo visokega šolstva. Nastala je kompletna univerza, le malo kasneje razširjeno in razvejano visoko šolstvo različnih specialnih področij. — Ne glede na delovanje nekaterih jugoslovanskih »zveznih služb«, predvsem vojske, v neslovenskem jeziku, se je zdelo, da je jezikovno vprašanje rešeno v smislu slovenščine kot aksioma v Sloveniji. Ni treba posebej poudarjati, da je kolektivna (samo)zavest o tem aksiomu sčasoma dosegla celo stopnjo ene temeljnih motivacij za državno osamosvajanje.

Toda hkrati se je spočel že tudi globalni proces anglizacije znanosti in poslovnega življenja; zlasti naši znanstveniki s področij tako imenovanih eksaktnih ved so zmeraj pogosteje stali pred dejstvom, da brez angleščine ne gre; zmeraj bolj se jim je zdela pomembnejša od materinščine. Že pred nekaj desetletji se je v okvirih nekdanjih znanstvenoraziskovalnih skupnosti začela polemika glede tako imenovanih nacionalnih ved – »nacionalci«, med prvimi pokojni Dušan Pirjevec - Ahac in »naš« Boris Paternu – so se počutili zmeraj bolj izrinjene od državne pozornosti. V bistvu je šlo za isto vprašanje, s katerim se ukvarjamo zdajle, le da je bilo zastavljeno pri temeljih: ali res rabimo samo raziskovalce, ki se lahko tudi pri nas doma enakovredno vključujejo v svetovne raziskovalne trende, ali pa vseeno tudi take, ki skrbijo za utrjevanje, širjenje, utemeljevanje vsega tistega, kar smo izvirno in neodvisno od »preostalega« sveta. Tako imenovane eksaktne vede je pri tem sam po sebi zmeraj bolj obdajal obstret svetovljanstva, in obratno. — Za povrh smo imeli še neko vmesno, regionalno politično jezikovno stanje: »nacionalni« komunikacijski jezik v Jugoslaviji je bila srbohrvaščina.

Državna osamosvojitvev je potem prinesla prehodno jezikovno samozavest, ki je še en vrhunček dosegla z vstopom Slovenije v NATO in EU: v smislu De Gaullovega gesla, da mora biti Evropa »domovina domovin« in da stojimo z nekaj stotnijami svojih uradnikov v Bruslju – z obvezno prevajalsko službo vred – v enakovredni, enakopravni in predvsem varni združbi drugih evropskih narodov. Slovensko »posvetovljanjenje«, tudi jezikovno, se je zazdelo še toliko bolj normalno, če ne celo nujno. Za slovenščino naj pač skrbijo tisti, ki jih država plačuje za to, Toporišič, Stabej, Snoj, Orešnik, Tivadar in profesorice po gimnazijah, morda prevajalci in lektorji – saj gre na koncu koncev samo za tehniko, plačljivo tehnično službo; sodobni Slovenci bodo govorili in pisali angleško – od vrtca do mednarodnih simpozijev; vse drugo je podeželsko domorodstvo, ki se ga zapovrh po Župančičevih besedah hitro oprime še kakšna »profesorska plesen«. — Slovenščino postopoma prepuščamo kolesju in drobilcem nekdanje Vrazove logike – kot vse drugo jo pač predajamo neo-liberalističnemu trgu in ustreznim, statistično prav lahko ugotovljivim posledicam. V Evropi nas je kaka petina odstotka, na svetu še vsaj dvanajstkrat manj, odlomek promila. In potem se je treba odločiti: ali jemati svoj jezik kot eshatološko usodo in odgovornost (v bistvu gre za etično, na čisto poseben način celo religiozno odločitev) ali preračunano, če se nam splača, pri čemer vemo seveda že vnaprej, da se nam po prav nobeni tržni in statistični logiki ne. — Vse drugo so izgovori in sprenevedanja.

Osebnost sem ob tem (če se omejim na izobraževanje) prepričan, da bi morala biti slovenščina kot »šolski« jezik samoumevna za ves sistem javnega šolstva oziroma izobraževanja; država naj tudi ne bi bila dolžna skrbeti ne za javne in še manj za zasebne šole z drugačnim učnim jezikom. — Morala bi pa na vso moč podpirati mednarodni dialog slovenskih znanstvenikov – seveda v angleščini (v katerem drugem jeziku se dandanes – po Vrazovem besednjaku – skoraj ne bi »spllačalo«). Mislim, da ureditev področja ne bi smela biti pretežavna uganka. Jezikovna etika je pač dandanes tudi sestavina civilizacije – parafrazirano po De Gaullu: jezik Evrope je jezik jezikov; različni jeziki že sami po sebi prispevajo različna razmišljanja in z njimi rešitve; torej so rastišče ustvarjalnosti in izvirnosti. Še posebej, ker ni »velikih« in »malih« jezikov, to je takih, ki jih govorijo velike ali pa majhne množice. Jezik je ne glede na število

»uporabnikov« suveren v celoti, kar pomeni, da je zmožen vsakršne izrazitve, vseh filozofemov in (tehničnih) novotarij, tudi popolnoma nepričakovanih; ali pa je pač invaliden, neustvarjalen, manjvreden in nebogljen, ter ga, preprosto, torej ni; saj to so znane stvari. — Ista logika bi morala v suvereni državi(ci) veljati za vsa področja javnega življenja.

Z vidika kulturnopolitičnega moralizma bi bilo mogoče reči, da so vse drugo izgovori in prišepetovanja komodnosti, oportunizma in intelektualne nemarnosti.

Pogled naprej: če nam bo uspelo ohraniti do lastnega jezika verujoč odnos – kot do nečesa, s čimer smo samoumevno in nekako neizogibno določeni, kar seveda ni čisto nujno, potem se ni treba vsaj še nekaj časa nikomur bati zanj. Če pa bo tudi v odnosu do jezika prevladala slovenska praktičnost, se utegne razmeroma kmalu slovenščini zgoditi to, kar se je – za zgled – irščini. Irci sovražijo svoj jezik, govori ga samo še nekaj deset tisoč prebivalcev v najbolj zaostalih krajih, v šoli se ga ne marajo učiti, ker se jim ne zdi koristen, so se pa pripravljene sleherni trenutek do krvavega stepsti za svojo irskost in neangleško drugačnost; in to v angleščini.

Ni mogoče trditi, da tako ni udobneje.

Za nič in za nikogar ne navijam, razvoj bo šel svojo pot. Zase osebno lahko rečem, da v slovenščino pač še verujem – navsezadnje sem k temu tudi poklicno zavezan: ne kot jezikovni pometač in snažilec, temveč kot eden tistih, ki so pač z njo od rojstva naprej določeni v vsem početju – to pa pomeni resnično vsem – v razponu od pojmovnih in izraznih možnosti do soobstajanja v narodnem (nekoliko staromodna beseda, saj smo vendar Evropci, jo pa tvegam) občestvu. — Za Cankarjem lahko parafraziramo: Narod si bo pisal usodo sam! Tudi jezikovno (čeprav ne verjamem v popolne samoumevnosti; vsaj kakšni slovenisti mu bodo pri tem malo pomagali).

Dosedanjih 80

Leto VIII., šte. 1 („Jutro“ XVI., št. 5a) **Ljubljana, ponedeljek 7. januarja 1935**

IV 52426 - IV 44510

Cena 2 Din

JUTRO

Ponedeljska izdaja

Uredništvo:
Ljubljana: Knažjeva ulica 8. Telefon št. 5122, 5123, 5124, 5125 in 5126
Maribor: Slovenska ulica 11. Telefon št. 3441
Čače: Slovenskega vojske ul. 1. Tel. 65
Kopar: na ne vrhajo. — Opazni p. tarifu

Uredništvo:
Ljubljana: Knažjeva ulica 8. Telefon št. 5122, 5123, 5124, 5125 in 5126
Maribor: Slovenska ulica 11. Telefon št. 3441
Čače: Slovenskega vojske ul. 1. Tel. 65
Kopar: na ne vrhajo. — Opazni p. tarifu

Uredništvo:
Ljubljana: Knažjeva ulica 8. Telefon št. 5122, 5123, 5124, 5125 in 5126
Maribor: Slovenska ulica 11. Telefon št. 3441
Čače: Slovenskega vojske ul. 1. Tel. 65
Kopar: na ne vrhajo. — Opazni p. tarifu

Delo, naloge in cilji

Zveze kulturnih društev

Zveza je imela včeraj svoj redni letni občni zbor — Za predsednika je bil soglasno in z ovacijami izvoljen minister dr. Kramer

Ljubljana, 6. januarja. V društevni dvorani v kazini se je danes dopoldne vršila redna letna skupščina Zvez kulturnih društev. Skupščina se je odprla ob solostrovnem udeležbi delegatov 380 društev, med njimi 133 ustanovnih in 247 rednih članov. Stevilo članstva bežično raste, prirastek pristopilo je 45 novih društev, izstopilo pa 9.

Na prvi taj priklki izrekel toplo salvalo tudi habski upravi in metni občini za njuno podporo. Proračun za novo leto, ki znaša 125.000 Din, ima med dohodki kot največjo postavko 80.000 Din dohodek od kina Ljubljana.

Uredila ožje sodelovanje z vsami nacionalnimi in kulturnimi organizacijami na periferiji in v provinci, ki imajo svoja kinopodjetja. Po kratki repliki tajnika dr. Alchaka in podpredsednika dr. Marja, ki je navedel, da je imela ZKD od kina Dyer v petih letih sodelovanje z Marico 501.000 Din dohodka, česar bi najbrž ne dosegla v obojem drugem amnizirane. Je občni zbor pooblastil novi upravni odbor, da po svojem presudku sklepa o stvari. Nato je skupščina soglasno sprejela ab-dutorij in odobrila novi proračun.

Dr. Kramer izvoljen za predsednika

Svojim delom afirmirati slovensko kulturo v sklopu jugoslovanske narodne celote. Na koncu svojih izjav je predsednik dr. Kramer pravi sodelovanju vseh. Če bodo centralna organizacija in vse njene članice sodelovale v optimizmu in delu, bo se delo brez dvoma dalo velike rezultate in bo zmoglo odprelo med nacionalnega elementa v državi in pred svetom. Z zagotovilo svoje iskrene udatosti nacionalnemu delu je predsednik zaključil govor, ki ga je skupščina sprejela z burnim odobravanjem.

Soglasno so bili izvoljeni nato v upravni odbor je direktor Pavlik, Spicar, dr. Bala, Hiter, Polare, ing. Zajc, agronom Janak, Juvan, Tonja, Fogorelec, Marja, Ribič, dr. Gruden, dr. Boris Puc, dr. Mihelak.

Slavistično društvo

2e od svetovne vojne sem se je čutila leto za letom vedno nujnejša potreba organizacije, ki naj bi družila vse srednješolske učitelje narodnega jezika, ki naj bi v šolstvu in kulturnem življenju reševala strokovna vprašanja in ki naj bi bila živa vez med šolo in univerzo, to je ono ustanovo, iz katere so profesorji izšli in ki jim je dala izobrazbo, da jo poneso v kulturno last narodu. Stroka se razvija, razmere pa so take, da se profesor v praksi čedalje bolj oddaljuje od univerze in, kar je najhujše, tudi od svoje stroke, ker marsikdo nima priložnosti in sredstev, da bi se sam izobraževal dalje in tako korakal vzporedno z razvojem. Da se obvarujejo takega oddaljenja, ki drži samo v okostenelost in filistrstvo, ki sta sovražnika napredku nas vseh, naše šole, našega naroda in države, se je v prostorih Slovenske Matice ob obilni udeležbi vršil ustanovni občni zbor strokovne organizacije, Slavističnega društva. Za predsednika je bil soglasno izvoljen univerzitetni profesor in dekan filozofske fakultete g. dr. Rajko Nahtigal, v odbor pa so izbrani profesorji gg.: dr. Rudolf Kolar, Ivan Kolar, Stanko Bunc, Vida Vrtočeva, dr. Silva Trdinova in dr. France Tomšič, za preglednika pa dr. Mirko Rupel in dr. Alojz Turk.

Tako imajo poleg klasičnih filologov, zemljepiscev, zgodovinarjev, prirodoslovcev in celo telovadnih učiteljev tudi slavisti svoje društvo, svoj organ pa začasno v Akademskem vestniku.

ANDREJA ŽELE

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

andreja.zele@ff.uni-lj.si

Pregled delovanja Slavističnega društva Slovenije ob njegovi 80-letnici

80-letnica Slavističnega društva Slovenije (SdS) je priložnost, da dopolnimo in hkrati ažuriramo delovanje društva skozi vsa ta desetletja v smislu njegovega oblikovanja in organiziranja, članstva in predstavimo vse njegove dejavnosti.

1 Oblikovanje in organiziranje

7. junija 1934 je predsednik pripravljalnega odbora prof. dr. Rudolf Kolarič s še dvema članoma, prof. dr. Antonom Bajcem in prof. Vido Vrtovec (ki so bili sicer predstavniki slavistov v tedanjem Jugoslovanskem profesorskem društvu), poslal kraljevobanski upravi dravske banovine v Ljubljani prošnjo za potrditev pravil samostojnega strokovnega društva profesorjev slovenščine in srbohrvaščine na naših srednjih šolah. Tako so 17. decembra vabila na ustanovni občni zbor Slavističnega društva prejeli univerzitetni profesorji (Ramovš, Nahtigal, Kidrič, Prijatelj, Stojičević in Bizjak), srednješolski profesorji državnih klasičnih gimnazij, učiteljišč, srednjih tehničnih šol in trgovskih akademij v Ljubljani, Celju, Kočevju, Kranju, Mariboru, Murski Soboti, Novem mestu, na Ptuju in v Šentvidu, med katerimi je bila večina naših znanih jezikoslovcev in literarnih zgodovinarjev, ter obe državni študijski knjižnici v Ljubljani in Mariboru – skupno je bilo odposlanih 87 vabil. 2. januarja 1935 je bila policijskemu ravnateljstvu v Ljubljani oddana še prijava ustanovnega občnega zbora Slavističnega društva, ki je bil **6. januarja 1935**, na nedeljo, v prostorih Slovenske Matice na Kongresnem trgu 7, že naslednji dan

pa je o tem pisalo v *Jutru*, *Slovcu* in v *Slovenskem narodu*. V *Jutru* takole: »Tako imajo poleg klasičnih filologov, zemljepiscev, zgodovinarjev, prirodoslovcev in celo telovadnih učiteljev tudi slavisti svoje društvo, svoj organ pa začasno v *Akademskem vestniku*.« Na ustanovnem občnem zboru so bile določene naloge društva, ki so že na začetku združevale znanstveno in pedagoško delo in so bile opisane kot: a) znanstveno raziskovanje slovenskega jezika in literature, b) izdajanje strokovnih publikacij in c) skrb za pravilno učenje slovenščine.

Še istega leta, 17. decembra 1935, je bila kraljevobanski upravi dravske banovine v Ljubljani poslana prošnja društva za finančno podporo pri obnovitvi izhajanja *Časopisa za slovenski jezik, književnost in zgodovino* (do tedaj je namreč izšlo že osem letnikov, potem pa sedem let nič). Prvo samo društveno glasilo je bil *Slovenski jezik*, ki je izhajal od leta 1938 do 1941 (izšli so štirje letniki). Leta 1941 je društvo prenehalo delovati oz. se je del aktivnosti prenesel v Slovensko Matico. Po vojni, 11. avgusta 1945, pa je društvo na pobude takratnih učiteljev slovenščine spet zaprosilo za delovanje in se obnovilo s skoraj enakim programom. Spremenilo se je samo to, da sta del prejšnjih, predvojnih društvenih načrtov prevzela Slovenska akademija znanosti in umetnosti in Ministrstvo za prosveto oz. Svet za prosveto in kulturo. Društveno glasilo je začelo ponovno izhajati leta 1948 kot *Slavistična revija*, konec štiridesetih pa so prišle pobude tudi za strokovno-pedagoški časopis, ki je leta 1955 začel redno izhajati kot mesečnik *Jezik in slovstvo*. V Mariboru je v 50. letih delovala tudi prva samostojna podružnica društva, drugod na podežlju pa so bili ustanovljeni strokovni aktivni, ki so bolj ali manj uspešno krepili stanovsko zavest. Pobuda za organiziranje občnih zborov društva tudi izven Ljubljane je bila dana 3. junija 1956 na občnem zboru v Gorici z obrazložitvijo, da bi se tako slavisti in slovenisti lahko seznanili z različnimi govornimi področji in bolje spoznali tudi predele, kot so npr. Istra, Bela krajina, Koroška, Prekmurje. Različnim pobudam so sledile tudi spodbude, tako se je nagrađam iz Kidrič-Prijateljevega sklada za najboljša literarnozgodovinska slovenistična dela na dvajsetem občnem zboru 18. maja 1958 pridružil še Nahtigal-Ramovšev sklad za jezikoslovna dela.

Takoj v začetku 60. let je prišlo pri društvu do večjih organizacijskih premikov – v decembru so bile v okviru društva osnovane literarnozgodovinska,

lingvistična in pedagoška sekcija, ki naj bi s svojim znanstvenim delom podprle *Jezik in slovstvo* (JiS) in *Slavistično revijo* (SR), obenem pa reševale še druge organizacijske probleme. Po sklepu piranskega zbora oktobra 1960 so bile zaradi boljše povezave društva s članstvom iz drugih delov Slovenije ustanovljene podružnice v Celju, Novem mestu, Kopru, Kranju, Novi Gorici in Ljubljani. Podružnica v Mariboru pa je aktivno delovala že od začetka. Leto kasneje je bila za Gorenjsko oz. za gornji konec Savske doline in za Bohinj ustanovljena še podružnica na Jesenicah, pozneje pa tudi v Murski Soboti (v zvezi s temi organizacijskimi spremembami so bila v peti številki *Jezika in slovstva* (1961/62) objavljena deloma prenovljena pravila Slavističnega društva Slovenije). Dejavnosti društva so se tako prenesle tudi na podružnice, medtem ko je osrednji odbor oz. t. i. Upravni odbor obdržal iniciativno in koordinacijsko vlogo. Reorganizacija društva oz. porazdelitev nalog in obveznosti po področjih je omogočila intenzivnejšo povezavo republiškega odbora tudi z drugimi ustanovami, npr. z Zavodom za napredek šolstva, in s tem v zvezi je bil drugi plenum posvečen uskladitvi učnih načrtov. Delo po podružnicah se je z leti utrjevalo, njihova povezanost z republiškimi odbori pa ni bila vedno najboljša. Pobude za intenzivnejše sodelovanje tudi z zamejskimi slovenisti in slavisti so prišle v začetku 70. let in tako sta se sestanka republiškega odbora Slavističnega društva Slovenije (SdS) februarja 1970 udeležila tudi predstavnika tržaških slovenistov. Odbor se je istega leta natančneje seznanil tudi s problematiko dvojezičnega šolstva v Prekmurju, podružnica na Jesenicah pa se je tesneje povezala s slovenisti na Koroškem in ustanovila tudi sekcijo za strokovno sodelovanje s koroškimi Slovenci. Na novo je bila ustanovljena podružnica za Zasavje v Trbovljah. Svojo podružnico pa so ustanovili tudi študentje slavistike na filozofski fakulteti. Verigo ustanavljanj podružnic Slavističnega društva so zaključili tržaški slovenisti v maju 1971 s svojim ustanovnim občnim zborom Slavističnega društva v Trstu (danes je to podružnica Trst-Gorica-Videm). V 70. letih je republiški odbor ponudil redno članstvo v SdS tudi slavistom iz drugih jugoslovanskih univerz in približno v istem času sprejel tudi predlog, naj se po zgledu drugih nacionalnih slavističnih komisij organizirajo tudi slovenske komisije za fonetiko, slovnico, knjižni jezik, terminologijo, stilistiko, dialektologijo, leksikologijo in leksikografijo ter za

pravopis. Leta 1977 je bila dana pobuda, da bi se poleg že obstoječih delovnih skupin pri republiškem odboru ustanovila še lektorska skupina, uresničena pa je bila šele marca 1984 z ustanovitvijo lektorskega odseka v okviru Slavističnega društva Ljubljana. Tako je v 70. letih Slavistično društvo Slovenije postalo Zveza samostojnih slavističnih društev, prenovljena društvena pravila pa je sprejel izredni občni zbor SdS v oktobru 1975 v Postojni.

Društvo se je konec 70. let povezalo tudi z drugimi sorodnimi društvi – z zgodovinskim, umetnostnozgodovinskim, etnološkim, arheološkim ter z Društvom za antične in humanistične vede. Društvena dejavnost se je začela organizirati po komisijah; že utečeno je bilo delo sekcij kot Znanost mladini, Cankarjeva nagrada oz. priznanje, Slovenščina v javnosti, Muzej slovstva, knjige in tiska, Literarne poti, Strokovne ekskurzije in Sekcija za slovanske jezike. V začetku 80. sta se ustanovili še Sekcija za poučevanje slovenščine v novoorganiziranih oddelkih usmerjenega izobraževanja in Sekcija za znanstveno delo področnih društev. Zaradi družbeno-političnih razmer v osemdesetih letih je bilo še posebej opazno delovanje sekcije Slovenščina v javnosti. Leta 2006/7 je prenehala delovati sekcija za tekmovanje za Cankarjevo priznanje, ki ga je prevzel Zavod Republike Slovenije za šolstvo, sekcija Znanost mladini pa je spremenila dejavnost in v šol. letu 2012/13 začela organizacijo novega tekmovanja; v zadnjih letih intenzivno deluje študentska sekcija – skratka, sekcije in tudi njihovo število se dinamično prilagajajo interesom in sodobnim strokovnim potrebam. Danes ima SdS trinajst pokrajinskih društev, devet sekcij glede na dejavnosti in uredništva štirih publikacij, vprašanje pa je, ali je tolikšno število pokrajinskih društev glede na obseg članstva še smotrno; verjetno ne.

2 Članstvo

Ustanovni člani društva so bili:

- dr. Anton Bajec (takrat ravnatelj ženskega liceja v Ljubljani),
- Josip Wester (takrat prosvetni inšpektor v pokoju),
- prof. Jakob Šolar (ki je poučeval na gimnaziji v Šentvidu) in
- prof. Ivan Polovič (ki je poučeval na II. gimnaziji v Ljubljani).

Prvi upravni odbor društva je štel šest članov oz. »odbornikov«:

- dr. Rudolf Kolarič, Ivan Kolar, Stanko Bunc, Vida Vrtovec, dr. Silva Trdina in dr. France Tomšič, ter
- dva »preglednika«, dr. Mirka Rupla in dr. Alojza Turka.

Društvu je v teh osemdesetih letih delovanja predsedovalo 28 predsednikov.¹ Večina izmed njih, kot tudi drugi dolgoletni prizadevni člani društva, so postali častni člani. Teh je do danes skupaj 106.²

Kot zanimivost velja zapisati, da je takoj po vojni obnovljeno društvo štel približno 500 članov. Pobuda za ponovno evidentiranje članstva z uvedbo članarine je bila dana leta 1994 v Krškem in takrat nas je bilo blizu 800, do danes pa se je število skoraj razpolovilo in padlo na malo več kot 400, skupaj s častnimi člani (glede na trenutno poravnane članarine pa vsaj še enkrat manj). Javno izražena ugotovitev, da društvo nujno potrebuje poklicnega tajnika in sploh usklajevalca vseh društvenih dejavnosti in potreb, sega že v začetke sedemdesetih let, vendar ta ideja ni mogla biti nikoli uresničena. Zaenkrat pa še vedno velja že šestdesetletna praksa, da vsakoletno slavistično zborovanje, oz. kot ga zadnji dve desetletji imenujemo, Slovenski slavistični kongres pripravi eno izmed področnih društev v sodelovanju z osrednjim Upravnim odborom, in tako so se slavistična srečanja že nekajkrat zvrstila od Nove Gorice, Trsta do Murske Sobote, od Celovca, Jesenic do Krškega. Prvo takšno zborovanje je bilo konec junija 1954 v Mariboru.³

3 Dejavnosti

Društvo se že od vsega začetka aktivno posveča predvsem šolski problematiki in z njo povezanim stanovskim vprašanjem učiteljev slovenščine, učnim programom in učbenikom, obenem pa opozarja na rabo slovenščine v javnosti in poudarja ter utrjuje pomen slovenskega jezika na vseh področjih delovanja; posebno pozornost je treba nameniti zlasti kontinuiranemu razvoju slovenskega strokovnega jezika.

Najpomembnejše dejavnosti društva ostajajo:

¹ Gl. seznam predsednikov slavističnega društva na str. 43–46.

² Gl. seznam častnih članov slavističnega društva na str. 47–52.

³ Gl. seznam slavističnih kongresov na str. 29–42.

1. **Publikacije:** *Slavistična revija*, *Jezik in slovstvo*, zborniki s Slovenskih slavističnih kongresov, *Kronika Slavističnega društva Slovenije*, zborniki o tekmovanju v znanju materinščine. Zbirka znanstvenih monografij Slavističnega društva Slovenije *Slavistična knjižnica*, ki vključuje dela s področja literarne zgodovine, literarne teorije, jezikoslovja, prevajalstva in didaktike slovenskega jezika, je začela izhajati v 50. letih 20. stoletja, in sicer leta 1955. Po letu 1960 je sledil večdesetletni premor, spet pa je bila oživljena, zahvaljujoč prizadevanju tedanjega urednika dr. Zoltana Jana, v letu 2000 in od takrat so dela dostopna tudi v elektronski obliki (<http://641.gvs.arnes.si/slaknj.html>).
2. **Slovenski slavistični kongres**, vsakoletno zborovanje slavistov.
3. V zadnjem času so se kot potrebni in uspešni izkazali tudi krajši tematizirani strokovni posveti, npr. o tekmovanju za Cankarjevo priznanje (2011), o zunanjem preverjanju znanja (2012) in vseslovensko znanstveno srečanje doktorskih študentov slovenistično-slavističnih smeri (2013). V pokrajinskih društvih pa so že tradicionalne prireditve kot npr. **Primorski slovenistični dnevi** v organizaciji SD Koper, Nova Gorica in Trst-Gorica-Videm.
4. **Slovenski slavistični komite**, ki zastopa SdS na mednarodnih slavističnih kongresih.
5. Vsakoletno slovenistično tekmovanje **Slovenščina ima dolg jezik**, ki je v okviru društva v butični izpeljavi nadomestilo tekmovanje za Cankarjevo priznanje, z vmesnim Cankarjevim literarnim festivalom (od leta 2006/7 do 2012). Pripravlja ga sekcija Znanost mladini.
6. Državno **tekmovanje v znanju ruščine** in poznavanju ruske kulture in civilizacije ter **ruska bralna značka**, ki ju že vrsto let organizira sekcija učiteljev ruščine.
7. Že pet let uspešno pridobiva sredstva Ministrstva za kulturo društveni projekt **Wikivir** za digitalizacijo slovenskih leposlovnih besedil.
8. Diskusijsko skupino **Slovlit** kot prostor za razprave o literarnih, jezikovnih, slovenističnih, slavističnih, humanističnih, idr. izobraževalnih temah vodi in ureja Miran Hladnik, profesor na Oddelku za slovenistiko na Filozofski fakulteti v Ljubljani.
9. Sodelovanje s Službo za slovenski jezik pri Ministrstvu za kulturo.

3.1 Boj za enakopravnejše obravnavanje pouka slovenščine na slovenskih šolah sega že v predvojna 30. leta. Na drugem slavističnem zborovanju leta 1957 v Novem mestu je bil sprejet predlog, naj bi se v okviru društva ustanovila posebna strokovna komisija za učbenike slovenskega jezika in književnosti, ki naj bi določala avtorje novih učbenikov in ocenjevala jezik tudi v učbenikih za druge predmete. Konec 60. let so se na občnih zborih društva oblikovali sklepi o maksimalni 20-urni tedenski obveznosti slavista oz. slovenista, o uvedbi predavanj in vaj iz specialne metodike na Filozofski fakulteti, o uzakonjenem mentorstvu in o izpopolnjevanju šolskih knjižnic. Protestiralo se je tudi proti uporabi tujejezičnih učbenikov in proti pravopisnim malomarnostim v slovenskih učbenikih. Kako domače in aktualno to zveni še danes!

V začetku 70. je društvo z Zavodom za šolstvo organiziralo posvete o učbenikih za pouk slovenščine in poudarilo potrebo po izvirnih učbenikih in po usklajenosti strokovnih izrazov v vseh jezikovnih vadnicah in učbenikih – žal med praktiki in uredniki učbenikov ni bilo pričakovanega sodelovanja. Na strokovnih seminarjih so slovenisti in slavisti razpravljali o učnih načrtih v osnovnih in srednjih šolah in opozorili na nujnost permanentnega izobraževanja – v zvezi s tem velja omeniti rezultate ankete s portoroškega zborovanja 1976, ki vsaj deloma veljajo še danes – sloveniste in slaviste so motili predvsem neprimerno podani referati in pasivni način sprejemanja, zato so želeli vnaprej pripravljeno diskusijsko gradivo, pogrešali so tudi več metodike in več napotkov za neposredno delo v šoli. V začetku 80. je s spremembami učnih načrtov in z novimi učbeniki imela največ dela na novo ustanovljena Sekcija za usmerjeno izobraževanje in osnovno šolo, z ukinitvijo usmerjenega izobraževanja pa se je vsa problematika prenesla na maturo in zaključne izpite, v razpravo o katerih se je Slavistično društvo v 90. letih intenzivno vključilo. Tesno sodelovanje z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo se je po premoru v letih 2006/7 obnovilo leta 2011, vsaj toliko, da se učiteljem prisotnost na kongresu šteje kot izobraževanje za napredovanje in da so predstavniki SdS člani komisije za Cankarjevo priznanje.

3.2 Društvo je vseskozi organiziralo tudi znanstvena predavanja domačih in tujih strokovnjakov in tematska strokovna posvetovanja, ki pa so bila in so,

sodeč po zapisanih pripombah v arhivu, premalo obiskana. Sodelovalo je tudi pri organizaciji znanstvenih inštitutov z namenom, da bi se lahko čim prej izdala temeljna slovarska dela. Od prve društvene pobude leta 1937 za postavitve spomenika prof. dr. Ivanu Prijatelju pred Univerzitetno knjižnico je pri društvu delovala Komisija za literarno dediščino, ki je z akcijami kot Pleteršnikov tolar še v prvi polovici devetdesetih let pomagala pri odprtju spominskih prostorov in stalne razstave o življenju in delu slovaropisca in jezikoslovca Maksa Pleteršnika. Še vedno pa ni realizirana dolgoletna pobuda za slovenski literarni muzej in alejo slovenskih pisateljev. Dejaven ostaja Slovenski slavistični komite, ki zastopa SdS na mednarodnih slavističnih kongresih in je leta 2003 organiziral enotedenski mednarodni slavistični kongres v Ljubljani.

Sloveniste in slaviste je tesneje povezal list za obveščanje članov *Kronika Slavističnega društva Slovenije*, ki je nastal povsem nenačrtovano in se postopno razvil v vsaj некоč priljubljeno glasilo. Prva *Kronika* je izšla aprila 1997, urednik je bil Zoltan Jan; na spletu je dostopnih 92 števil, vključno s septembrom 2014. V elektronski dobi jih vsakodnevno vedno bolj povezuje tudi diskusijska skupina *Slovlit*.

3.3 Za konec moramo poudariti, da je društvo utrjevalo slovenščino tako v matičnem okolju kot v zamejstvu. Zamejska problematika se je v okviru društva opaznejše obravnavala v 70. letih (problem dvojezičnega šolstva v Prekmurju, akcija zaradi neurejenega šolstva v kočevski občini, izjava solidarnosti koroškimi Slovincem v Avstriji, izjava o položaju slovenske manjšine v Italiji in skrb za večjo udeležbo beneških Slovencev na seminarjih za tuje slaviste v Ljubljani) in se ustrezno razmeram nadaljuje. Omeniti moramo tudi večstopenjsko akcijo sekcije Slovenščina v javnosti (od leta 1975 do 1979) z namenom podružbiti odnos do slovenščine kot uradnega jezika in prikazati njen položaj v družbi. V 80. letih se je izraziteje poudarjala tudi vloga slovenščine v takratni zvezni vojski in v zvezi s tem je društvo poslalo zveznemu sekretariatu za ljudsko obrambo več protestnih izjav, v katerih opozarja na kršenje ustavno priznane enakopravnosti jezikov. Po osamosvojitvi je bil za podobne naloge ustanovljen Urad za slovenski jezik, po reorganizaciji državnih uradov ga je leta 2011 nadomestila Služba za slovenski jezik pri Ministrstvu za kulturo. Društvo se v

smislu prizadevanja za ustrežnejšo rabo slovenščine v javnosti, predvsem v zvezi z naraščanjem javne rabe angleščine, sprotno oglaša z izjavami in različnimi prispevki v medijih. Zapisi so zbrani na društveni spletni strani v razdelku *Cvetober* (<https://sites.google.com/site/slavisticnodrustvo/cvetober>).

4

Na tem občnem zboru pa bomo morali odločiti, kako naprej, in jubilej je pravi trenutek tudi za tovrstni razmislek; potreba po društvu mora namreč izhajati iz našega vsakdanjega dela, in zato bo letošnji jubilejni kongresni dan kot dan odprtih vrat tudi priložnost, da društvo čim bolj oblikujemo in organiziramo po meri sedanjih potreb in pričakovanj. Pri tem nam bodo v veliko pomoč stališča, ki so jih zainteresirani izrazili v spletni anketi spomladi 2014, katere zbirnik je objavljen v *Kroniki* št. 92 (<http://641.gvs.arnes.si/kronika2014.pdf>), komentar pa tudi v tem zborniku.

MARUŠKA AGREŽ, s fotografijami opremila PETRA JORDAN in MATJAŽ ZAPLOTNIK
 Slavistično društvo Slovenije
 agrez.maruska@gmail.com

Zborovanja, predsedniki in častni člani Slavističnega društva Slovenije

Zborovanja⁴

Ljubljana, 7.–8. september 1951

Slovenska reformacija (ob 400-letnici slovenske knjige)

V: PIRNAT, A., 1951: Letopis slavističnega društva. *Slavistična revija* 4/3–4. 287–288.

Tomaj, oktober 1952⁵

V: PATERNU, Boris, 1954: Letopis slavističnega društva. *Slavistična revija* 5–7/1. 357–358.

VSEBINA	
Predgovor	3
Dr. Anton Slodnjak: Delež Štajerske v slovenski književnosti	5
Dr. Fran Petré: Okvir književnosti med obema vojnama	13
Viktor Smolej: Naše slovstvo v dobi narodnoosvobodilne vojne	27
Dr. Rudolf Kolarič: Slovenska narečja na Štajerskem	54
Dr. Tine Logar: Karakteristika štajerskih govorov južno od Konjiške gore in Boča	61
Dr. F. Bezlaž: Zanimivosti iz toponomastike	66
Alfonz Gspan: O nalogah literarnih zgodovinarjev na terenu	82
Dr. Rudolf Kolarič: Organizacija filološkega dela na terenu	91
Dr. Tone Bajec: O jezikovnem pouku materinščine v višji gimnaziji	95
Janko Jurančič: O pouku srbohrvaščine na naših srednjih šolah	102
Dr. Emil Stampar: Ivo Andrić	111
Dr. Jože Mahnič: Metodološki prijemi pri pouku literarne zgodovine	123

⁴ Navedena srečanja so imela različne nazive: zborovanje, strokovno posvetovanje in kongres. Med njimi so naštet tudi nekateri pomembnejši občni zbori oz. sestanki. Nekatera zborovanja so tematsko raznolika ali pa tema ni bila razvidna iz razpoložljivih virov.

⁵ Širši sestanek.

Maribor, junij 1954⁶

Slovenščina v srednjih šolah, literarnovedno in filološko delo na terenu

V: PATERNU, Boris, 1954: Letopis slavističnega društva. *Slavistična revija* 5–7/1. 357–358.

KORUZA, Jože 1986: Franc Zadavec – šestdesetletnik. *Jezik in slovstvo* 31/5. 167–173.

Nova Gorica, 1956⁷

V: J. M., 1956: Občni zbor Slavističnega društva. *Jezik in slovstvo* 2/1. 46–47.

Novo mesto in Dolenjske Toplice, oktober 1957

Nova vsebina šolskih beril, rezultati 1. kongresa jugoslovanskih slavistov v Beogradu, Dragotin

Kette

V: KRANJEC, Marko, 1957: Občni zbor slavističnega društva. *Jezik in slovstvo* 3/2. 96.

LEGIŠA, Lino, 1969: France Koblar – osemdesetletnik. *Jezik in slovstvo* 15/2. 33–34.

Silvo Fatur, Marija Ravbar, asistenta Štefan Barbarič in Matjaž Kmecl, 1958
(arhiv Silva Faturja)

⁶ Enotedensko zborovanje.

⁷ Občni zbor z ekskurzijo in skupnim kosilom.

Portorož, 1959

Primorska tematika

V: M. K., 1958: Občni zbor slavističnega društva. *Jezik in slovstvo* 4/1. 29.

Piran, 1.–6. oktober 1960

Sodobna slovenska književnost od moderne dalje, sodobni slovenski knjižni jezik in njegove norme, pouk slovenskega jezika na nižjih in srednjih šolah

V: *Jezik in slovstvo* 6/3.

PIRJEVEC, Dušan, 1960: Iz poročila predsednika SD Slovenije za poslovno leto 1959/60. *Jezik in slovstvo* 6/2. 79–80.

– –, 1960: Slavistično zborovanje. *Naša sodobnost* 8/12. 1122–1124.

Slavisti z Marjo Boršnik v Prekmurju 1959: Jože Hočevar, ?, Milena Hajnšek?, Marja Boršnik, Marta Pestator?, Božo Vračko (arhiv Silva Faturja)

Bled, 1.– 5. september 1962

Književnost NOB in povojna književnosti, sodobni slovenski jezik in jezikoslovje, vrednotenje dela slavistov v šolah

V: *Jezik in slovstvo* 8/1–2.

Ravne in Črna na Koroškem, 3.–5. september 1964

Slovenski koroški prostor

V: *Jezik in slovstvo* 9/7–8.

Bratko Kreft, desno Jože Koruza, 1960 (arhiv Silva Faturja)

Maribor in Ljutomer, 15.–16. oktober 1966

Slovenščina v javni rabi

V: Sklepi Slavističnega društva Slovenije v zvezi s položajem slovenščine v naši javnosti. *Jezik in slovstvo* 12/8. 257.

Čar, Janko, 1968: Stanje slovenščine v javni rabi. *Jezik in slovstvo* 13/2. 48–51.

Ljubljana, 17. december 1967

Slovenščina v javni rabi⁸

V: *Jezik in slovstvo* 13/2.

Novo mesto, oktober 1968

Manjšinsko šolstvo, posebej v Prekmurju

V: *Jezik in slovstvo* 14/8.

Kranj, 27. september 1969⁹

Dvojezično šolstvo

V: *Jezik in slovstvo* 14/8, 15/2.

⁸ Občni zbor z nadaljevanjem teme predhodnega zborovanja.

⁹ Izredni občni zbor.

Nova Gorica, 26.–28. september 1970

Alojz Gradnik, sodobna književnost v srednji šoli

V: *Jezik in slovstvo* 16/1–2, 16/3.

Celje, 24.–26. september 1971

Sodobni knjižni jezik

V: *Jezik in slovstvo* 17/3.

Murska Sobota, 15.–17. september 1972

Vzhodnoslovenski prostor – Prekmurje in Porabje, Peter Dajnko

V: M. K., 1972: Sklepi slavističnega zborovanja v Murski Soboti. *Jezik in slovstvo* 18/1–2. 76.

BARBARIČ, Štefan, ZADRAVEC, Franc (ur.), 1973: *Študije o slovstvu in jeziku*. Murska Sobota: Pomurska založba.

Škofja Loka, 27.–29. september 1973

Ivan Tavčar (ob 1000 letnici Škofje Loke)

V: *Jezik in slovstvo* 19/1–2.

Jezik in slovstvo 19/3.

Dr. Jože Vilfan, Beno Župančič in Uroš Kraigher in drugi slavisti na odkritju spominske plošče dr. Lojzu Kraigherju, Gradišče v Slovenskih goricah, 1. oktober 1961

Ljubljana, 27.–29. september 1974Anton Breznik¹⁰*V: Jezik in slovstvo 20/2–3.**Jezik in slovstvo 20/4.***Postojna, 1975**

Lojz Kraigher

*V: Jezik in slovstvo 20/5.**Jezik in slovstvo 21/1.***Portorož in Trst, 13.–16. oktober 1976**Ivan Cankar (100-letnica rojstva),¹¹ slovenščina v zamejstvu*V: Jezik in slovstvo 21/8.**Jezik in slovstvo 22/2.*

**Pred zborovanjem še popotovat: Aleš Gulič, Miran Hladnik, Velemir Gjurin, Mimi
Dernikovič, Ljuba Črnivec, 19. maja 1976**

¹⁰ Zborovanje je vključevalo odkritje njegove spominske plošče.

¹¹ Istega leta sta bila organizirana tudi Cankarjev dan na Vrhniki in simpozij o I. Cankarju v Ljubljani. Na obeh dogodkih so sodelovali tudi člani Slavističnega društva Slovenije.

Bled, 28.–30. oktober 1977

Slovenščina v javni rabi

V: *Jezik in slovstvo* 23/6.

Portorož, 8.–9. januar, 14.–15. maj 1979¹²

Slovenščina v javnosti

V: KRŽIŠNIK, Erika, POGORELEC, Breda, 1978: Poročilo o tekočem delu. *Jezik in slovstvo* 24.1. [nepaginirane zadnje strani].

Jezik in slovstvo 24/2.

POGORELEC, Breda, 1979: Slovenski jezik v ekonomski propagandi. *Jezik in slovstvo* 24/5–6. 162–165.

Posvet Slovenščina v javnosti, 14. in 15. maja 1979 v Portorožu. Ljubljana: Slavistično društvo.

Ljubljana, 15. december 1979¹³

V: KORUZA, Jože 1980: Slovenska dramatika po letu 1965. *Jezik in slovstvo* 25/4–5. 101–106.

Nova Gorica, 18.–19. september 1980

Pomenoslovje, Jernej Kopitar v jezikoslovju in literarni vedi, mladinska književnost kot znanstvena disciplina in področje v vzgoji in izobraževanju

V: *Jezik in slovstvo* 26/2.

Slovenija je gostila tudi kongrese

Zveze slavističnih društev Jugoslavije

Maribor, 8.–10. oktober 1981

V: BARBARIČ, Štefan, PRETNAR, Tone, 1982: Iz dela Slavističnega društva. *Jezik in slovstvo* 27/4. [platnice].

Velenje, 14.–16. oktober 1982

V: BARBARIČ, Štefan, SAJOVIC, Tomaž, 1982: Iz dela Slavističnega društva Slovenije. *Jezik in slovstvo* 28/3. 90–91.

Ptuj, 6.–8. oktober 1983

V: Strokovno posvetovanje slovenskih slavistov na Ptuju. *Jezik in slovstvo* 29/4. 148–150.

Ljubljana in Krško, 4.–6. oktober 1984

Protestantizem (400-letnica Dalmatinove Biblije in Bohoričeve slovnice), srednje usmerjeno izobraževanje

V: *Jezik in slovstvo* 29/6.

BARBARIČ, Štefan, SAJOVIC, Tomaž 1984: Strokovno posvetovanje slovenskih slavistov v Ljubljani in Krškem. *Jezik in slovstvo* 30/4. 136–137.

ŠIVIC DULAR, Alenka, SAJOVIC, Tomaž, 1984: Sklepi, sprejeti na plenarni razpravi in sekcijah za srednje usmerjeno izobraževanje in osnovno šolo. *Jezik in slovstvo* 30/4. 137–138.

¹² Prvi navedeni datum je datum zbora delegatov za posvet Slovenščina v javnosti, drugi pa datum samega posveta.

¹³ Zborovanje z občnim zborom, posvečeno 60-letnici ljubljanske slavistike.

Nova Gorica, 3.–4. oktober 1985

Rezija, šolstvo idr.

V: *Jezik in slovstvo* 31/4.**Ljubljana, 2. oktober 1986****Bohinjska Bistrica, 1.–3. oktober 1987**

Vuk Karadžić (200-letnica rojstva) in srbohrvaščina, bohinjski govor

V: *Jezik in slovstvo* 33/3.CVETEK, Minka, 1988: Bohinjski govor. *Jezik in slovstvo* 34/1–2. 34–41.**Maribor, 13.–15. oktober 1988**

Problematika zgodovine slovenskega (knjižnega) jezika v šolah idr.

V: TOPORIŠIČ, Jože, 1989: K zgodovini slovenskega knjižnega jezika v SJ II.

Jezik in slovstvo 34/4–5. 122–128.**Portorož, 5.–7. oktober 1989**

Jezik in književnost v stiku, zlasti v slovensko-romanskem prostoru, učni načrti in programi, učbeniki, učne izkušnje

V: *Jezik in slovstvo* 34/6.**Zborovanja z zborniki****Ljubljana, 27.–29. september 1990**

OROŽEN, Martina, OREL, Irena (ur.), 1991:

*Sedemdeset let slovenske slovenistike. Zbornik**Slavističnega društva Slovenije. Zborovanje slavistov**ob stoletnici rojstva Frana Ramovša, Ljubljana, 1990.*

Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport (Zbornik, 1).

Maribor in Ljutomer, 3.–5. oktober 1991OROŽEN, Martina, HOČEVAR, Mateja (ur.), 1992: *Slovenski jezik v stiku s slovanskimi in neslovanskimi jeziki in književnostmi. Zborovanje slavistov ob stoletnici smrti Frana Miklošiča. Maribor in Ljutomer, 1991.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport (Zbornik, 2).**Breda Pogorelec, Kostanje 1987****Janez Zor, Urszula Kowalska, Niko Jež, zadaj Irena in Mimi, Lazienki 1986**

Murska Sobota, 1.–3. oktober 1992

OROŽEN, Martina, HOČEVAR, Mateja, 1993 (ur.): *Vprašanja slovarja in zdomske književnosti. Zborovanje slavistov. Murska Sobota, 1992*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport (Zbornik, 3).

Celje, 14.–16. oktober 1993

NOVAK, France, KRANJC, Simona (ur.), 1995: *Zborovanje slavistov. Celje, 1993*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport (Zbornik, 4).

Krško in Pišce, 6.–8. (?) oktober 1994

NOVAK, France (ur.), 1997: *Maks Pleteršnik. Zborovanje slavistov. Krško in Pišce, 1994*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (Zbornik, 5).

Ljubljana, 12.–14. oktober 1995

NOVAK, France, JAN, Zoltan (ur.), 1997: *Strokovno posvetovanje slavistov. Ljubljana, 1995*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (Zbornik, 6).

Vrhnika, 3.–5. oktober 1996

JAN, Zoltan (ur.), 1997: *Stodvajsetletnica Ivana Cankarja in Dragotina Ketteja. Strokovno posvetovanje slavistov. Vrhnika, 1996*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (Zbornik, 7).

Kranj, 2.–4. oktober 1997

JAN, Zoltan (ur.), 1998: *Janko Kersnik in njegov čas. Strokovno posvetovanje slavistov. Kranj, 2.–4. oktober 1997*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (Zbornik, 8).

Murska Sobota, 1.–3. oktober 1998

JAN, Zoltan (ur.), 1999: *Razpotja slovenske literarne vede. Slovenski slavistični kongres. Murska Sobota, 1998*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (Zbornik, 9).

Celje, 7.–9. oktober 1999

JAN, Zoltan (ur.), 2000: *Slovensko jezikoslovje danes in jutri. Slovenski slavistični kongres. Celje, 1999*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (Zbornik, 10).

Koper, 5.–7. oktober 2000

JAN, Zoltan (ur.), 2001: *Sodobna slovenska narečna poezija; Ciril Kosmač in razvoj povojne slovenske proze. Slovenski slavistični kongres. Koper, 2000*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (Zbornik, 11).

Nova Gorica, 5.–7. oktober 2001

JESENŠEK, Marko (ur.), 2002: *Evropsko leto jezikov. Sodobna slovenska književnost; Matija Murko. Slovenski slavistični kongres. Nova Gorica in Gorica, 5.–7. oktober 2001*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 12).

Maribor, 3.–5. oktober 2002

JESENŠEK, Marko (ur.), 2002: *Nacionalno, regionalno, provincialno. Slovenski slavistični kongres. Maribor, 3.–5. oktober 2002*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 13).

Bled, 2.–4. oktober 2003

JESENŠEK, Marko (ur.), 2003: *Perspektive slovenistike ob vključevanju v Evropsko zvezo*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 14).

Novo mesto, 7.–9. oktober 2004

JESENŠEK, Marko (ur.), 2004: *Slovenski jezik in literatura v evropskih globalizacijskih procesih*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 15).

Lendava, 6.–8. oktober 2005

HLADNIK, Miran (ur.), 2005: *Vloga meje: madžarsko-slovenska razmerja, slovenistika na sosednjih univerzah, zahodnoslovanski študiji, izbor šolskega berila, humanistika in družboslovje v Pomurju*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 16).

Zagreb, 5.–7. oktober 2006

HLADNIK, Miran (ur.), 2006: *Preseganje meje*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 17).

Slavisti presegajo meje

Trst, 18.–20. oktober 2007

KOŠUTA, Miran (ur.), 2007: *Živeti mejo*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 18).

Kongres gre iz tržaških v celovške roke

Celovec, 2.–4. oktober 2008

KOŠUTA, Miran (ur.), 2008: *Slovenščina med kulturami. Slovenski slavistični kongres. Celovec in Pliberk, 2008*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 19).

Ekipa celovškega kongresa

Monošter, 1.–3. oktober 2009

NOVAK POPOV, Irena (ur.), 2009: *Slovenski mikrokozmosi – medetnični in medkulturni odnosi*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 20).

Karel Holec, Milan Vincetič, Francek Mukič

Ljubljana, 30. september–2. oktober 2010

NOVAK POPOV, Irena (ur.), 2010: *Vloge središča: konvergenca regij in kultur*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 21).

Maribor, 29. september–1. oktober 2011

KRAKAR VOGEL, Boža (ur.), 2011: *Slavistika v regijah – Maribor*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 22).

**Hotimir Tivadar preverja povedano v kongresnem zborniku,
spredaj Domen Krvina, zadaj Franci Just**

Koper, 27.–29. september 2012

KRAKAR VOGEL, Boža (ur.), 2012: *Slavistika v regijah – Koper*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 23).

Tri vogale koprskega kongresa podpirajo fantje

Nova Gorica in Vipava, 3.–5. oktober 2013

KRAKAR VOGEL, Boža (ur.), 2013: *Slavistika v regijah – Nova Gorica*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 24).

Prva vrsta prvega dne v Vipavi: Ernesta Furlan, Boža Krakar Vogel, župan Vipave Ivan Princes, rektor UNG Danilo Zavrtanik, dekanja Fakultete za humanistiko UNG Katja Mihurko Poniž, Matjaž Zaplotnik

Ljubljana, 3. oktober 2014

KRAKAR VOGEL, Boža (ur.) idr., 2014: *Bilten ob 80-letnici Slavističnega društva Slovenije*.

Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Zbornik, 25).

Predsedniki

Rajko Nahtigal (1935–37)

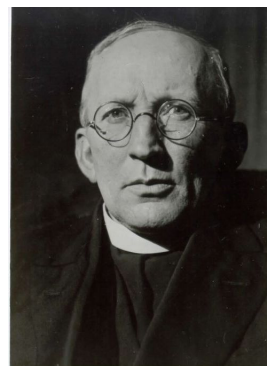
Mirko Rupel (1937–39)

France Kidrič (1939–41)

Fran Ramovš (1940–41)

Anton Breznik (1940–41)

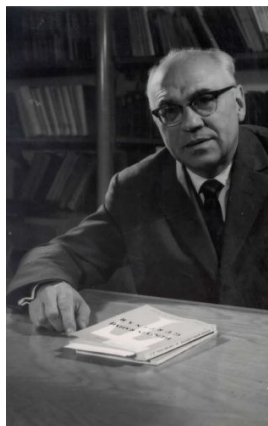

Anton Ocvirk
(1945–47)

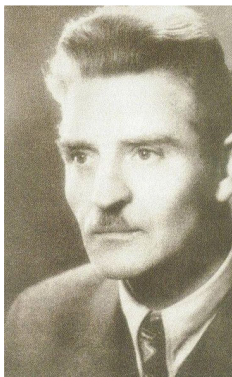
Marja Boršnik
(1947–50, 1959,
1969)¹⁴

Alfonz Gspan
(1950–51)

Anton Slodnjak
(1951–53)

Janko Jurančič
(1956–58)

France Tomšič
(1958–59)

Dušan Pirjevec
(1959–63)

Bratko Kreft
(1963–68)

¹⁴ Za krajši čas je prevzela predsedništvo tudi v letih 1959 in 1969.

Joža Mahnič
(1969–70)

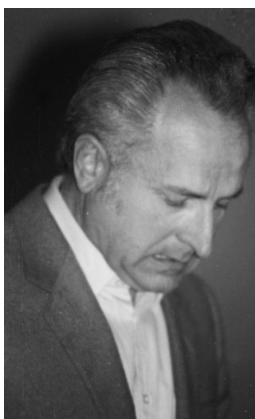
Franc Zadavec
(1970–72)

Jakob Rigler
(1972–74)

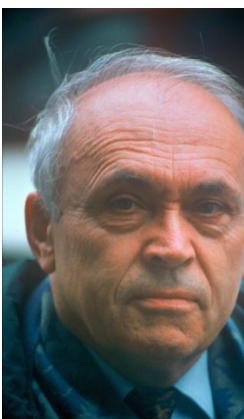
Breda Pogorelec
(1974–79)

Janez Rotar
(1980–82?¹⁵)

Štefan Barbarič
(1983–84)

Aleksander Skaza
(1984–87)

Jože Toporišič
(1987–89)

¹⁵ Letnice konca mandata ni bilo zaslediti v virih, a je logična glede na kronologijo.

Martina Orožen
(1989–92)

France Novak
(1992–96)

Zoltan Jan
(1996–2000)

Marko Jesenšek
(2000–04)

Miran Hladnik
(2004–06)

Miran Košuta
(2006–08)

Irena Novak Popov
(2008–10)

Boža Krakar Vogel
(2010–14)

Častni člani

1937

Rajko Nahtigal (†1958)
France Kidrič (pred 1940, †1950)

*Kako se riba z ribo pogovarja?
Z besedami iz gluhonemega slovarja.
O čem pa ribe največ govorijo?
Kako lepo je, da ves čas molčijo.*

(Niko Grafenauer)

Kip Rajka Nahtigala

Kip Franceta Kidriča

1948

Oton Župančič (†1949)

1949

Fran Ramovš (†1952)
France Koblar (†1975)
Ivan Grafenauer (†1964)

Kip Frana Ramovša

1952

Janko Glazer (†1975)

1953/54

I. C. Oblak
Josip Tominšek (†1954)

1956

Anton Slodnjak (†1983)

1958

William Kleesman Matthews (†1958),
Vivian de Sola Pinto (†1969)

1965

Bratko Kreft (†1996)
 Anton Bajec (pred 1976, †1985)
 Marja Boršnik (pred 1976, †1982)
 Alfonz Gspan (pred 1976, †1977)

Prof. Harder (napol zakrit), Anton Slodnjak, prof.
 Schröpfer, Horbatsch, Schamschula (foto Peter
 Scherber na seminarskem izletu v Heidelberg
 1962/63)

1976

France Bezljaj (†1993)
 France Dobrovoljc (†1995)
 Janko Jurančič (†1989)
 Bogo Komelj (†1981)
 Uroš Kraigher (†1984)
 Janez Logar (†1987)
 Boris Merhar (†1989)
 Fran Petre (†1978)
 Viktor Smolej (†1992)
 France Sušnik (†1980)
 Silva Trdina (†1991)
 Josip Vidmar (†1992)
 Anton Vratuša

Slavisti z Marjo Boršnik v Prekmurju 1959: levo Božo
 Vračko, desno Franc Zdravec, arhiv Silva Faturja

Na Drulovki leta 1966: Toporišič, Zdravec, Brnčič,
 Franc in Gitica Jakopin, Rudolf Železnik, Emil
 Štampar, Marja Boršnik, Rozka Štefan, Viktor
 Smolej, Helga Glušič, makedonski lektor Blaže
 Ristovski, spodaj Koruza, Milena Hajnšek, Zor,
 Marko Kranjec, Boris Paternu, Hermina Jug-
 Kranjec, Arčonova, Kalenič, Kmecl

1979

Jože Dular (†2000)
 Alfonz Kopriva (†1983)
 Lino Legiša (†1980)
 Tine Logar (†2002)
 Mira Medved
 Stane Mihelič (†2004)
 Dušan Moravec
 Erna Muser (†1991)
 Francka Varl Purkeljc (†2001)
 Beno Zupančič (†1980)

1981

Joža Mahnič (†2009)
Rozka Štefan (†2011)

1983

Anton Ingolič (†1992)
France Vodnik (†1986)

1986

Štefan Barbarič (†1988)

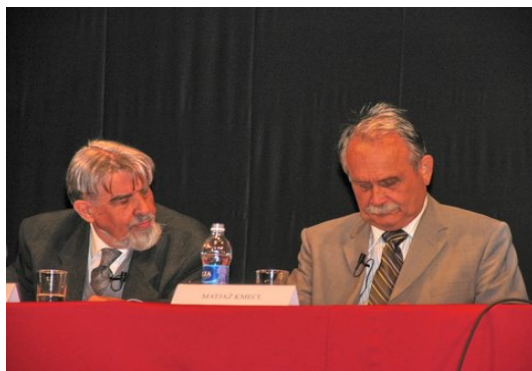
Alenka Glazer
Bruno Hartman (†2011)
Franc Jakopin (†2002)
Janko Moder (1986, †2006)
Boris Paternu (1986)
Milena Tekavec (1986)
Jože Toporišič (1986)
Franc Zadravec (1986)
Ciril Zlobec¹⁶

Nad Gabrovko 1976: Kmecl, Mimi, Anica, Jakopin, Polajnar

Janez Zor in Boris Paternu v 80. letih

Ciril Zlobec in Matjaž Kmecl na kongresu v Trstu, 2007

Starosti Slavističnega društva Slovenije in mlade moči: Zadravec, Toporišič, Musar, Zaplotnik

¹⁶ Za častnega člana je bil razglašen med predsedovanjem Aleksandra Skaze, v letih 1984–87.

1992

Janez Dolenc (†2012)
 Nada Gaborovič (†2006)
 Karolina Kolmanič
 Alenka Kozinc
 Vilko Novak (†2003)
 Božena Orožen
 Breda Pogorelec (†2006)
 Matej Rode (†2012)
 Severin Šali (†1992)

Breda Pogorelec, Anton Vratuša, Marc L. Greenberg in nagrajenka Mojca Luštrek, kongres Lendava 2005

1994

Martin Jevnikar (†2004)
 Milko Matičetov
 Martina Orožen
 France Pibernik
 Janez Rotar (†2013)
 Jože Sever (†2005)
 Martin Silvester
 France Sirk (†2006)
 Jože Šifrer (†2009)

Martina Orožen in Vita Žerjav Pavlin, desno zadaj Alenka Šivic Dular

1996

France Bernik
 Janko Čar
 Helga Glušič
 Berta Golob
 Matjaž Kmecl
 Stanko Kotnik (†2004)
 Marko Kranjec
 Janez Mrdavšič (†2004)
 Aleksander Skaza
 Janez Zor

Sergij Šlenc, Lojzka Bratuž, Irena Orel, Metka Furlan

1998

Marija Pirjevec Paternu
Jože Pogačnik (†2002)
Lojzka Bratuž

2000

Silvo Fatur
Janez Gradišnik (†2009)
Janko Kos
Zinka Zorko

Zoltan Jan, Irena Avsenik Nabergoj, Silvo Fatur, Boža Krakar Vogel, France Novak (Slavistični kongres, Vipava, 2013)

2004

Mirko Križman (†2014)

2006

France Novak
Pavle Merku (pred 2007)

2008

Wolfgang Eismann
France Žagar

2010

Ada Vidovič Muha
Zoltan Jan

Tomo Korošec sprejema častno članstvo v Slavističnem društvu Slovenije na kongresu v Kopru, 2012.

2012

Tomo Korošec
Marjan Tomšič

2014

Alenka Šivic Dular
Vika Slabe

Štefanija Krhlanko
Janko Lavrin (†1986)
Rado Lenček (†2005)
Vlado Novak (†1994)
Anton Ocvirk (†1980)
Rudolf Trofenik (†1991)
Marjeta Vasič (†2005)¹⁷

¹⁷ Podatka o letnici njihovega imenovanja v razpoložljivih virih ni bilo najti.

Viri za seznama predsednikov in častnih članov

Enciklopedija Slovenije. Zvezki 1–16. (1987–2002). Ljubljana: Mladinska knjiga.

Jezik in slovstvo. Letniki 1–35. (1955–90).

Slavistična revija. Letniki 1–8. (1948–55).

Slavistično društvo Slovenije. <<http://641.gvs.arnes.si/>>.

Slovenski biografski leksikon 1–15. (1925–91).

Slovenski jezik. Glasilo Slavističnega društva. Letniki 1–4 (1938–41).

ŠUMI, Jadranka (ur.), 2000: *Zbornik Filozofske fakultete*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

ŽELE, Andreja, 2014: Pregled delovanja Slavističnega društva Slovenije ob njegovih 80-letnici. Boža Krakar Vogel (ur.): *Bilten ob 80-letnici Slavističnega društva Slovenije. Zbornik Slavističnega društva 25*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije.

[Zborniki prispevkov s slovenskih slavističnih kongresov 1990 –2013].¹⁸

Viri za fotografije

Fotografije na straneh 29–51 so delo Mirana Hladnika, Matjaža Zaplotnika ali pa so vzete iz arhiva Slavističnega društva Slovenije in do objavljene pod prosto licenco objavljena pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 2.5 Slovenija (CC BY-SA 2.5 SI), razen fotografij, pri katerih je pripisan drug vir. Na str. 45 je fotografija D. Pirjevca vzeta iz arhiva NUK, fotografija J. Riglerja pa iz arhiva SD Maribor.

Zveza društev Slavistično društvo Slovenije (oktober 2014)**Pokrajinska društva**

SD Celje, predsednica Alenka Prebičnik Šešel

SD Dolenjske in Bele krajine, predsednica Danica Rangus

SD Jesenice, predsednica Polona Žagar

SD Koper, predsednica Nada Đukić, tajnik Boštjan Debelak

SD Koroške, predsednica Bojana Verdinek

SD Kranj, predsednica Barbara Oman, podpredsednica Andreja Lampič, tajnica Marina Jurjevič

¹⁸ Gl. seznam zborovanj z zborniki na str. 36–42.

SD Ljubljana, predsednik Peter Planinc

SD Maribor, predsednica Melita Zemljak Jontes, tajnica Ines Voršič

SD Nova Gorica, predsednica Ernesta Furlan

SD Posavje, predsednica Tatjana Hafner

SD Prekmurja, Prlekije in Porabja, predsednica Katarina Balažic

Meddruštveni odbor primorskih slavističnih društev, Senija Smailagič

SD Trst-Gorica-Videm, predsednica Marija Pirjevec, tajnica Neva Zaghet

Sekcije

Sekcija za slovenščino v javnosti

Slovenski slavistični komite, Alenka Šivic Dular

Sekcija za leksiko, France Novak

Sekcija za lektorje, Joža Repar Lakovič

Sekcija za didaktiko, Jerca Vogel in Marjana Hodak

Sekcija Znanost mladini, Mojca Nidorfer Šiškovič

Sekcija učiteljev ruščine, Janja Urbas in Simon Feštanj

Študentska sekcija, Maruška Agrež

Jezik in slovstvo, urednica Đurđa Strsoglavec, tehnična urednica Olga Tratar

Slavistična revija, urednik Miran Hladnik, tehnična urednica Urška Perenič

Slavistična knjižnica, urednica Irena Novak Popov, tehnični urednik Matjaž

Zaplotnik

Kronika Slavističnega društva Slovenije, urednik Matjaž Zaplotnik

Diskusijska skupina oz. forum Slovlit, moderator Miran Hladnik

Izvršilni odbor SDS: predsednica Boža Krakar Vogel, tajnica Petra Jordan

Nadzorni odbor SDS: France Novak, Zinka Zorko, Milena Mileva Blažič

Častno razsodišče SDS: Martina Orožen, Zoltan Jan, Tomo Korošec

V novih 80 – paralele za refleksijo

ROŽLE BRATEC MRVAR

Društvo učiteljev geografije Slovenije

rozle.bratec-mrvar@guest.arnes.si

Kompetenčnost kot eden temeljnih problemov našega časa

Društvo učiteljev geografije Slovenije ali krajše DUGS je bilo ustanovljeno leta 1999 na pobudo več učiteljev, ki so prihajali z vseh treh stebrov izobraževanja: osnovnih, srednjih in visokih šol. Čeprav je na področju geografije bolj ali manj uspešno in aktivno delovalo že več regionalnih društev in krovna Zveza geografskih društev Slovenije (danes Zveza geografov Slovenije), so začutili potrebo po tesnejšem sodelovanju predvsem na pedagoškem področju in pri mednarodnem sodelovanju. V našem izvršnem odboru pa imamo ves čas zastopane predstavnike vsaj dveh univerz, Zavoda RS za šolstvo, gimnazij, strokovnih srednjih šol in osnovnih šol.

Društvo ves čas skrbi za redna srečanja članov in društvenih organov, občasna interna izobraževanja, ki pa so namenjena tudi širši javnosti, sodeluje z raznimi vladnimi, nevladnimi in sorodnimi organizacijami, je aktivno na področju razvoja didaktike geografije, sodeluje v različnih domačih in mednarodnih projektih, preizkuša opremo za terensko geografsko delo, zbira didaktična gradiva in pobude, podeljuje strokovna priznanja ter spremlja in sodeluje pri sprejemanju zakonodaje in predpisov s področja šolstva in izobraževanja. V začetku je društvo sodelovalo tudi pri izhajanju strokovne revije *Geografija v šoli*, ki danes izhaja pod okriljem Zavoda RS za šolstvo, čeprav v njenem uredniškem odboru še vedno sodeluje več naših najaktivnejših članov.

Prvi predsednik društva je postal ravnatelj ljubljanske Srednje upravne in administrativne šole Dušan Vodeb, kasneje pa so ga vodili še dr. Tatjana Resnik Planinc (sedaj podpredsednica), Simon Škvor in aktualni predsednik. Najodmevnejše dejavnosti društva so:

- Bienalna podelitev strokovnih priznanj (pohvala, Medvedovo, Jesenkovo in Kocenovo priznanje). Poteka od leta 2001 v okviru Ilešičevih dni, ki so temeljno strokovno srečanje učiteljev geografije z vseh ravni izobraževanja (prireja jih Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani).
- Tabor DUGS. Poteka vsako leto od leta 2006. Vsakič ga priredimo v drugi slovenski pokrajini in na njem se posvečamo predvsem terenski predstavitvi posamezne regije in didaktičnim novostim (v sodelovanju z Zavodom za šolstvo RS in Mestno občino Ljubljana).
- Kocenova sobota. Poteka vsako leto v Ponikvi pri Šentjurju od leta 2009 in vključuje dopoldanski pohod po eni izmed učnih poti ter popoldanska geografska predavanja ali seminar (v sodelovanju s Turistično olepševalnim društvom Ponikva in OŠ Blaža Kocena).

V našem društvu je trenutno okoli 100 članov, ki s članarino prispevajo večino za redno delovanje potrebnih sredstev, medtem ko preostanek pridobimo na projektnih razpisih. Društveno delovanje je danes utečeno in število članstva se počasi povečuje. Vseeno pa s trenutnim stanjem ne moremo biti zadovoljni.

Na področju prostovoljnega strokovnega povezovanja je, tako pred nami geografi kot verjetno pred drugimi sorodnimi društvi, več resnih izzivov, kako naprej. Sodobna družba in razvoj nas silita v razmislek o vsaj prenovi nekaterih utečenih načinov povezovanja, izobraževanja in tudi druženja, ki so bili uspešni konec prejšnjega stoletja, danes pa vse težje kljubujejo izzivom.

Praktično neizvedljiva so velika plenarna strokovna izobraževanja in srečanja, ki so še pred dobrim desetletjem lahko napolnila tudi največje slovenske dvorane z več sto udeleženci. Za mnoge osnovnošolske in srednješolske učitelje so bila takšna srečanja temeljno dodatno izobraževanje in tudi druženje. Danes smo zadovoljni, če za takšno srečanje dobimo več kot 50 prijav. Razlogov za spremembe je več.

Morda je na prvem mestu izredna pestrost različnih izobraževanj, ki so na voljo preko celega leta. Med njimi so mnoga cenovno privlačnejša ali pa celo za udeležence brezplačna, kar je v časih, ko se sredstva za dodatno izobraževanje vse bolj krčijo, vse bolj pomembno.

Nezanemarljivo je pomanjkanje notranje motivacije pri mnogih udeležencih (predvsem učiteljih), ki jim večina izobraževanj ne prinaša več neposrednih

finančnih koristi v prihodnosti (napredovanja v plačilne razrede ali strokovne nazive). Temu je treba dodati, da opazamo, da se večina udeležencev navdušuje predvsem za čim bolj aktivno delo, ki vključuje preizkušanje novih metod, pripomočkov, IKT-tehnologije in podobno. Ne smemo pozabiti niti, da se družba na splošno čedalje bolj individualizira in vse več ljudi čuti odpor do masovnega pasivnega izobraževanja, druženja ... Prav tako pomembna pa je občutna sprememba tempa vsakdanjega življenja in dela, ko si vse težje vzamemo nekaj dni časa in se temeljiteje posvetimo neki dejavnosti. Vse težje je najti posameznike, ki so pripravljeni prostovoljno in brezplačno posvečati svoj prosti čas društvenemu delu, ki je včasih tudi dolgočasno in enolično (administrativno delo z raznimi poročili, finančno poslovanje ...) in prinaša malo neposrednih koristi.

V strokovnih društvih kolesa časa in družbenih sprememb ne moremo povrniti nazaj, zato se bo treba vsem spremembam čim bolj prilagoditi. Če izpustimo iz rok povezovanje na posameznih strokovnih področjih in tudi med njimi, se lahko hitro zgodi, da se znajdemo pred velikimi spremembami v družbi, izobraževanju in tudi razvoju, ki jih nismo poskušali zaustaviti, ko je bil za to še čas ali možnost. Na žalost trendi niso razveseljujoči, tudi na področju izobraževalne politike in slovenske kulture. Hitro se nam lahko primeri, da nekatere nepremišljene spremembe in reforme ogrozijo temelje, na katerih stojimo. Ti se nevarno krhajo že ob sedanjih finančnih pritiskih na izobraževanje in kulturo, ko naše mlade generacije in strokovnjaki postajajo vse bolj bilingvistični. Večina znanstvenih člankov in komuniciranja je danes v angleščini, kar na žalost spodbujajo celo uradne institucije (npr. Javna agencija za raziskovalno dejavnost). Kar seveda samo po sebi ni narobe, če bi nam ob tem uspelo poskrbeti za ustrezen prenos sodobnih raziskovalnih dosežkov v slovensko strokovno in širšo javnost. Žal pa nam za to večinoma zmanjka volje in sredstev.

Ravno v vlogi varuha kompetenčnosti v družbi, kjer mnogi mislijo, da lahko s 30-sekundnim obiskom strička Google nadomestijo dolga leta izobraževanja in izkušenj, vidim temeljno poslanstvo naših strokovnih društev, ki pa se bodo morala tudi prilagoditi sodobnemu času, bolj odpreti sodobnim platformam, približati mladim, da bodo v njih našli lastne interese, ter tudi širši javnosti, da bo v njih prepoznala več kot le varuha stanovskih interesov.

MATEVŽ KOŠIR

Zveza zgodovinskih društev Slovenije

matevz.kosir@gov.si

Zveza zgodovinskih društev – njena vloga skozi čas

Delo, ki ga na Slovenskem opravlja Zveza zgodovinskih društev z gojenjem in spodbujanjem zgodovinske zavesti ter s povezovanjem zgodovinarjev oziroma zgodovinskih, muzejskih, arhivskih in sorodnih društev, ima pri nas več kot stoletno tradicijo. Zveza zgodovinskih društev Slovenije (ZZDS) je nastala leta 1980 z reorganizacijo Zgodovinskega društva za Slovenijo (ZDS) s sedežem v Ljubljani, ki je bilo ustanovljeno leta 1946 kot naslednik zgodovinske sekcije Muzejskega društva za Slovenijo. Muzejsko društvo za Slovenijo je bilo ustanovljeno leta 1919, predhodniki pa so bili Historično (zgodovinsko) društvo za Kranjsko (ustanovljeno leta 1843), Društvo kranjskega deželnega muzeja (ustanovljeno 1839) in Muzejsko društvo za Kranjsko (ustanovljeno 1864). Do leta 1966 je imelo Zgodovinsko društvo za Slovenijo tudi podružnice v Celju, Kranju, Mariboru, Metliki, Murski Soboti, Novem mestu, Postojni, na Ptuju in v Škofji Loki. Te so izhajale iz tradicije predvojnih regionalnih oziroma lokalnih zgodovinskih in muzejskih društev ali pa so bile ustanovljene po vojni. Leta 1966 so podružnice postale regionalna društva, povezana v ZDS kot skupinski član. Z reorganizacijo ZDS v ZZDS leta 1980 so ta društva postala samostojne pravne osebe, povezane v ZZDS.

Namen društva oziroma zveze društev je dajati pobude in predloge za razvoj zgodovinskih znanosti na Slovenskem, za izboljšanje pouka zgodovine itd. V ta namen ZZDS prireja predavanja, zborovanja, seminarje in simpozije ter izdaja strokovna glasila. V okviru zveze so delovale oziroma delujejo sekcije za krajevno zgodovino, šolska sekcija, znanstvenoraziskovalna sekcija in sekcija za vojaško zgodovino. Zveza zgodovinskih društev od leta 1947 izdaja strokovni

časopis slovenskih zgodovinarjev *Zgodovinski časopis*, ki je osrednja revija slovenskih zgodovinarjev, in od leta 1953 *Kroniko*, časopis za slovensko krajevno zgodovino. V zadnjem obdobju je Zveza zgodovinskih društev še so-izdajatelj *Šolske kronike*, zbornika za zgodovino šolstva in vzgoje. Skozi posamezne številke glasil, ki jih izdajamo in katerih vsebine so v veliki meri dostopne tudi na medmrežju, se na svoj način zrcali tudi zgodovina slovenskega zgodovinopisja. V zbirki zgodovinskega časopisa pa je izšlo še 45 monografij, med drugim tudi zborniki iz zborovanj slovenskih zgodovinarjev. Zveza zgodovinskih društev s svojimi predhodniki organizira zborovanja že od leta 1938, neprekinjeno pa od leta 1946. Prva zborovanja so organizirali skupaj Zgodovinsko društvo za Slovenijo in regionalna zgodovinska oziroma muzejska društva. Zborovanja so običajno na dve leti. Vsebinsko so bila posvečena različnim obletnicam, sicer pa so se ukvarjala tudi z metodologijo zgodovinskega dela, predstavitvijo dosežkov slovenskih zgodovinskih znanstvenih del, problematiko pouka zgodovine v šolah ipd. Zborovanja v referatih, diskusijah in analizah v marsičem kažejo presek stanja slovenskega zgodovinopisja, njihov pomen pa je tudi v dajanju pobud za nadaljnje raziskave, bodisi za posamezna obdobja ali vsebinsko problematiko. Zborovanja ZZDS danes niso več edina zgodovinska posvetovanja, saj je že cela vrsta posebnih posvetovanj posvečenih posamezni problematiki. Danes se usmerjajo v vse večjo interdisciplinarnost, na žalost pa ne tudi v internacionalnost, saj to zaradi skromnih financ ni vedno mogoče. Vsekakor pa je vloga ZZDS zaradi vsega naštetega pomembna za razvoj zgodovinske stroke.

Zveza zgodovinskih društev vsaki dve leti podeljuje častno članstvo ter nagrado klio in priznanje Ervina Dolenca za znanstveni prvenec. Namen nagrade klio je spodbuda prodornemu raziskovalnemu delu in se podeljuje za znanstveno monografijo, razpravo ali esej, objavljen v preteklih dveh letih.

ZZDS nima individualnega članstva, ampak jo danes sestavlja 22 regionalnih (zgodovinskih, oziroma muzejskih) društev, ki pa je vsako zase različno aktivno. Prav tako so nekatera regionalna društva tesneje povezana z ZZDS, za druga pa se komaj ve, da so v zvezi. V tem smislu je ZZDS specifična organizacija, vendar je kljub temu v bistvu povezana s široko bazo zgodovinarjev, ki so člani

posameznih regionalnih društev. Društva tudi predlagajo svoje člane v organe in sekcije ZZDS, ki kot krovna organizacija povezuje regionalna društva.

Pomen ZZDS je danes najvidnejši pri izdajanju publikacij in organiziranju dveletnih zborovanj ter drugih posvetovanj ob različnih obletnicah, pogosto tudi v sodelovanju z drugimi institucijami in društvi. Vrednost zborovanj je predvsem v objavljenih referatih. ZZDS povezuje stroko pri interesih, ki so skupni, ter tako presega institucionalno in individualno ter krepi povezanost zgodovinarjev. Po potrebi se kot civilna družba tudi odzove in skuša zastopati interes stroke, kot na primer pri vprašanjih pouka zgodovine v šolah. Medtem ko sta izdajanje publikacij in organiziranje zborovanj stalnica, pa so druge aktivnosti marsikdaj omejene s časovnimi možnostmi članov, ki sestavljajo organe zveze, in finančnimi viri. Tako je živahnost dela posameznih sekcij v različnih obdobjih različna, ena od aktivnejših je gotovo šolska sekcija. Poleg tega je danes vse več multi- in interdisciplinarnega povezovanja s sorodnimi znanstvenimi disciplinami, kar se kaže posebno pri referatih in udeležencih zborovanj.

ZZDS deluje že vse od začetka z zelo omejenimi finančnimi sredstvi, zato je izdajanje publikacij mogoče izpeljati le s pomočjo sofinanciranja (posebno Agencije za raziskovalno dejavnost), delno velja to tudi za zborovanja in druge akcije. Za vsem tem pa je tudi zelo veliko volonterskega dela. Zaradi zaostritve finančnega stanja ZZDS v zadnjem obdobju ni mogla izpolnjevati vseh statutarnih obveznosti, zato je bilo treba popraviti statut. Kljub temu pa skušamo v okviru omejenih financ delovati čim bolj optimalno. ZZDS sta v pomoč tesno sodelovanje in podpora številnih inštitucij, posebno bi omenili Filozofsko fakulteto v Ljubljani, kjer je sedež zveze, pa tudi druge. Kot uspešno komunikacijsko orodje deluje spletna dopisna lista *zgo-lista@list.arnes.si*. Kljub finančno neizprosnim časom pa si ZZDS po svojih najboljših močeh prizadeva uresničevati svoje poslanstvo.

SABINA FRAS POPOVIČ, DAMJANA VOVK
Zveza bibliotekarskih društev Slovenje
sabina.fras-popovic@mb.sik.si

Vloga strokovnih društev v sodobnosti

Zveza bibliotekarskih društev Slovenje (dalje ZBDS) je prostovoljno, nevladno in nepridobitno strokovno združenje, ki povezuje bibliotekarska in druga strokovna društva ter druge pravne osebe zasebnega prava in posameznike s področja knjižnične in informacijske dejavnosti v Republiki Sloveniji in tujini. Trenutno je v ZBDS včlanjenih osem območnih bibliotekarskih društev (Ljubljana, Maribor, Celje, Koroška, Gorenjska, Pomurje, Primorska, Dolenjska) in združuje preko 1.000 slovenskih knjižničark in knjižničarjev.

V ZBDS se društva in druge osebe združujejo z namenom, da pospešujejo razvoj knjižničarske stroke in dejavnosti ter utrjujejo njen položaj v družbi, medsebojno sodelujejo in koordinirajo dejavnosti, obravnavajo ter razrešujejo strokovna vprašanja, ki so skupnega pomena, sodelujejo pri razvoju knjižnične dejavnosti, knjižnic in knjižničnega sistema Slovenije ter zagotavljajo profesionalno integriteto knjižničnih delavcev v Sloveniji. ZBDS se pri svojem delu zavzema za najvišjo možno raven profesionalnega delovanja ter za razvoj in varovanje demokratičnih načel širše družbene skupnosti.

Temeljni cilji ZBDS so:

- krepiti ugled knjižničarjev, knjižnic in knjižničarske stroke v javnosti,
- zastopati družbene in profesionalne interese zaposlenih v knjižničarstvu ter se zavzemati za njihovo profesionalno integriteto,
- zagotavljati najvišjo možno raven profesionalizma v stroki,
- spodbujati in podpirati izobraževanje in stalno strokovno izpopolnjevanje knjižničarjev,
- krepiti položaj in spodbujati razvoj vseh vrst knjižnic,

- podpirati svoboden pretok informacij in spodbujati ustvarjanje pogojev za prost in enakopraven dostop do informacijskih virov in informacij vsem državljanom,
- pospeševati razvoj informacijske pismenosti prebivalstva,
- širiti zavest o nujnosti trajnega ohranjanja pisne kulturne dediščine slovenskega naroda.

Za potrebe proučevanja in razreševanja teoretičnih in praktičnih vprašanj s posameznih področij knjižničarske oziroma informacijske dejavnosti ter usklajevanja strokovnega dela na področju svojega delovanja v okviru ZBDS deluje 10 sekcij: Sekcija za domoznanstvo in kulturno dediščino, Sekcija za izobraževanje in kadre, Sekcija za mladinsko knjižničarstvo, Sekcija za potujoče knjižnice, Sekcija za promocijo in marketing, Sekcija za specialne knjižnice, Sekcija za splošne knjižnice, Sekcija za šolske knjižnice, Sekcija za visokošolske knjižnice in Sekcija študentov bibliotekarstva. V okviru ZBDS deluje tudi Stepišnikov sklad, katerega namen je pospeševanje razvoja, strokovnega dela in promocije na področju potujočega knjižničarstva.

ZBDS podeljuje svojim članom javna priznanja in nagrade za dosežene rezultate na področju knjižničarstva: Čopove diplome, Čopova priznanja in Čopove plakete ter nagrade Kalanovega sklada. Čopove diplome in Čopova priznanja so najvišje državne nagrade za izjemne uspehe na področju knjižničarstva, ki so širšega družbenega pomena in prispevajo k napredku stroke. Čopova plaketa se podeli tistim podpornikom (sponzorjem, donatorjem, društvom, ustanovam ipd.), ki s svojimi aktivnostmi spodbujajo in podpirajo delovanje ZBDS. Namen Kalanovega sklada je z nagradami spodbujati izdelavo in publiciranje strokovnih in znanstvenih del s področja bibliotekarske in informacijske znanosti. Z namenom spodbujanja doktorskega študija med člani ZBDS je bil ustanovljen tudi Spominski sklad dr. Bruna Hartmana.

V okviru ZBDS društva in sekcije organizirajo strokovne dogodke, ki prese-gajo lokalne okvirje in najpogosteje delujejo širše, pogosto tudi mednarodno. ZBDS podpira tudi udeležbo članov na mednarodnih strokovnih srečanjih. Spodbuja izdajanje strokovnih monografij ter serijskih publikacij »Potujoče novice« in znanstvene strokovne knjižničarske revije »Knjižnica«. Revija »Knjižnica« objavlja najnovejša znanstvena spoznanja in strokovne dosežke s področij

bibliotekarstva, informacijske znanosti in knjigarstva ter sorodnih ved. Poslanstvo revije je prispevati k razvoju teorije in prakse ter dvigu ravni znanja in strokovne usposobljenosti zaposlenih na teh področjih. Revija »Knjižnica« je indeksirana v številnih podatkovnih zbirkah. Prispevki v celotnem besedilu so prosto dostopni na spletni strani revije in v zbirkah podatkov LISA, Google Scholar, dLib in COBISS/OPAC.

Zgodovina ZBDS sega v leto 1946, ko je bila v Ljubljani organizirana prva konferenca slovenskih knjižničarjev in izbran iniciativni odbor za ustanovitev lastnega strokovnega društva. Društvo bibliotekarjev Slovenije je bilo formalno ustanovljeno naslednje leto. V skoraj 70 letih svojega delovanja je društvo večkrat spremenilo svojo organiziranost in se leta 1983 dokončno organiziralo kot zveza področnih društev. Ves čas svojega delovanja so se zavzemali za formalno izobraževanje knjižničarjev, spodbujali razvoj knjižničarstva s pripravo standardov in meril za delovanje knjižnic, organizirali številna odmevna strokovna srečanja, sodelovali s sorodnimi tujimi društvi ipd. V okviru ZBDS je bil leta 1995 sprejet tudi Etični kodeks slovenskih knjižničarjev, leta 2004 pa Manifest ZBDS o razvoju slovenskih knjižnic in knjižničarstva, prav tako tudi Vizija razvoja knjižničarstva.

Razmišljati o vlogi strokovnih društev danes je predvsem zaradi apatičnosti posameznikov težko. Delo v društvu, kateremkoli društvu, presega ustaljen delovnik osmih ur ali ustaljena pravila delovnega razmerja. Zahteva predanost in posameznik mora v društvenem delu videti smisel, ki presega potrebe za preživetje, ampak uresničevanje poslanstva nekega okolja. Danes je zagotovo interes članstva drugačen, kot je bil pred približno sedemdesetimi leti, ko so pobudniki, najpomembnejši akterji na področju knjižnične dejavnosti v tistem času, zaznali potrebo po tem, da ustanovijo društvo, ki jih bo povezovalo in bodo tako ustvarjali ustrezen prostor za strokovni dialog. Potrošništvo je v preveliki meri postalo kreator strokovnega prostora, saj lahko le tako razumemo vedno znova postavljeno vprašanje, zakaj pa bi bil član strokovnega društva, kaj imam od tega. Korist je več kot le neki otipljiv popust pri npr. nakupu knjig. Korist je vezana na strokovno sodelovanje in povezovanje, na možnost spremljanja strokovnih trendov in iskanja možnosti vseživljenjskega strokovnega izpopolnjevanja. Javnost je v teh časih apatična. Tako strokovna kot širša

družbena javnost. Izgubljeni so interesi za delati dobro, drugače in slediti poslanstvu društva. Zato so društva tako pomemben glasnik najboljšega, kar je bilo, kar še imamo in kar lahko izgubimo. Če so naši predhodniki združili moči v društvih, da so nekaj ustvarili in nekaj premaknili, jih moramo mi ponovno združiti, da nekaj ohranimo. Nekaj plemenitega in dobrega.

Delovanje strokovnih društev je dandanes umestno toliko, kolikor sami vidimo smisel v delovanju društva. Najdejo se takšni, ki menijo, da lahko delovanje društev nadomestijo profesionalne institucije, a ključni za delovanje društev sta srčna predanost posameznikov in zavzetost. Teh ne moreš plačati, ju lahko le privzgojiš. Takšna predanost in zavzetost se ne poznata le na društvu, ampak na celotni stroki. Morda pa je to največja naloga društev v tem trenutku: da strokovnjaki ne zaspijo v sistemu javnih uslužbencev in se izgubijo v individualnih projektih, ampak bogatijo strokovna področja ter s tem krepijo naše družbeno okolje.

NATAŠA PURKAT, KRISTINA M. PUČNIK, BOŽA ČOŽ

Lektorsko društvo Slovenije

info@lektorsko-drustvo.si

Lektorji in Lektorsko društvo Slovenije

Lektorsko društvo Slovenije je bilo ustanovljeno leta 1996. Društveno prizadevanje je usmerjeno v stalno strokovno izpopolnjevanje lektorjev, novinarjev, prevajalcev, pisateljev in drugih, ki jim ni vseeno za izbiro jezikovnih sredstev, ki jih ponuja slovenščina. Društvo si že od svoje ustanovitve želi urediti status lektoriranja kot poklicne dejavnosti in uveljaviti poklic lektorja kot enega izmed priznanih slovenističnih profilov. Leta 2011 je okrepilo svoje dejavnosti, tako da zdaj vsak mesec organizira strokovna predavanja, jezikovne pogovore in strokovne lektorske delavnice, na voljo je tudi spletni svetovalni servis, imenovan brbotanje, na spletni strani je zaživel forum, ki pomaga z odgovori na jezikovna vprašanja in z raznovrstnimi pojasnili. Zadnji dve leti se je izkazalo, kako nujno in modro je sodelovati s kolegi lektorji. V zadnjih dveh letih se na dogodkih Lektorskega društva Slovenije vsak mesec zbira približno 200 članov in nečlanov društva.

Za urejeno dejavnost in poklic je pomembna tudi ozaveščenost javnosti, iz katere pravzaprav izhaja potreba po lektoriranju in urejanju besedil. Kako doseči, da bo javnost vedela, kdo se je naučil vsaj minimuma lektorskih veščin, kdo je izkazal metajezikovno zmožnost, zmožnost kontekstualizacije, širino pri uporabi virov in najsodobnejših pripomočkov ter veščino komunikacije z avtorjem in oblikovanja odlične storitve? Lektorsko društvo Slovenije meni, da na ta vprašanja lahko odgovarja premišljen sistem licenciranja oziroma potrjevanja strokovne usposobljenosti z dokumentom, ki ga izda strokovno združenje.

Oblikovanje dobrega sistema licenciranja smo v Lektorskem društvu Slovenije konkretizirali z letošnjim glavnim projektom *Strokovno usposabljanje in*

izpopolnjevanje lektorjev slovenskih besedil. Podrobneje smo opredelili in načrtovali strokovna srečanja lektorjev. Ker so tudi naši drugi žulji (poklic, zaposlenost, zaposljivost, povpraševanje po lektoriranju in lektorjih) čedalje večji, smo spodbudili še širšo in temeljitejšo razpravo o tem, kako pridobiti potrdilo o usposobljenosti za lektoriranje. Ker se zavedamo, da je za oblikovanje sistema usposabljanja, izpopolnjevanja in licenciranja lektorjev pomembna umestitev lektorske dejavnosti v širši slovenistični kontekst, Lektorsko društvo Slovenije pri tem sodeluje z izobraževalnimi in znanstvenoraziskovalnimi institucijami v slovenistiki, naš projekt pa je finančno podprlo Ministrstvo za kulturo s Službo za slovenski jezik. Veseli smo tudi sodelovanja s Slavističnim društvom Slovenije na letošnjem, 25. slovenskem slavističnem kongresu, saj nas to utrjuje v prepričanju, da svoje mesto iščemo, najdemo in prevzemamo v povezovanju z drugimi področji v slovenistiki.

Naslednji pomembni korak je snovanje preizkusa, s katerim bi preverili lektorjeve sposobnosti in zmožnosti. Maja 2014 smo organizirali in izvedli poskusni preizkus. V njem je sodelovalo 43 udeležencev (33 članov in 10 nečlanov Lektorskega društva Slovenije) lektorirali so osem besedil v skupnem obsegu dobrih pet avtorskih strani, besedila so bila publicistična, splošno informativna in poljudna, leposlovnih, znanstvenih in strokovnih besedil v preizkusu ni bilo. Časa za to je bilo 120 minut. Namen poskusa je bilo oblikovanje meril za ocenjevanje lektorjevega dela, na podlagi česar bi se ovrednotile preostale lekture besedil v preizkusu. Merila za ovrednotenje preizkusov smo želeli postaviti na podlagi lektur referenčne skupine – v njej smo zbrali šest strokovnjakov slovenistov (med temi so univerzitetni predavatelji in akademiki), deset naključno izbranih lektorjev, ki se najmanj pet let poklicno ukvarjajo izključno z lektoriranjem in jezikovnim svetovanjem, ter deset lektorjev, ki smo jih izžrebali izmed prijavljenih na preizkus. Vsi sodelujoči, v referenčni in poskusni skupini, so izpolnjevali pogoje za pristop k preizkusu, ki jih opredeljuje Pravilnik o lektorski licenci, prvi potrjeni na občnem zboru društva februarja 2014 (dosežena najmanj sedma stopnja izobrazbe).

Ostaja potreba po tem, da poudarimo, kaj je prav in kaj narobe v naši dejavnosti in delu. Potrebujemo natančnejšo opredelitev smernic ali vsaj referenčnega okvira, v katerem delujemo kot lektorji. In pri tem ima

pomembno vlogo stanovsko društvo, da omogoča pridobitev znanja v tem okviru.

Lektura se od lekture razlikuje. To je pokazal tudi poskusni preizkus za lektorsko licenco. In to je za društvo po eni strani potrditev, da smo z delavnicami za lektorje in njihovim strokovnim izpopolnjevanjem na pravi poti, po drugi pa, da stanje še ni primerno za pripravo licence. Za naročnike je tak rezultat opozorilo, da najnižja cena kot edini kriterij pri izbiranju lektorja ne more jamčiti dobre lekture. Zanesljivejša so reference.

Na jezikovnem in lektorskem področju je še veliko priložnosti. Društveno prizadevanje bo še naprej usmerjeno v strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje lektorjev ter v spodbujanje strokovne javnosti h konkretnjši opredelitvi lektoriranja kot dejavnosti in lektorja kot poklica. Člani našega društva in drugi kolegi, ki se nam pridružijo na naših srečanjih, zaznavamo prednosti strokovnih srečanj. Pomembno je, da najprej lektorji svojo storitev sprejemamo enotno. Širša in ožja družbena sfera nista prizanesljivi, vendar s strokovnimi delavnicami in usposabljanjem, tudi z letošnjim poskusom preizkusa za lektorsko licenco, dokazujemo, da lahko delamo tako vsak sam kot z drugimi. Za zdaj vztrajamo pri tem. Ko bo čas (med lektorji, v slovenistiki, državi in družbi) zrel za lektorsko licenco, bo tudi prvi pravi preizkus za lektorsko licenco, na njegovi podlagi pa bodo lahko izdana prva priznanja, ki bodo potrjevala lektorjevo strokovno usposobljenost.

Alenka Jensterle - Doležal

ČAS – Česká asociace slavistů (Češka zveza slavistov)

dolezalova.l@volny.cz

ČAS – Česká asociace slavistů (Češka zveza slavistov)

1 Organizacija

ČAS je stanovsko združenje čeških slavistov, predvsem z akademskega področja. Društvo je bilo ustanovljeno leta 2005. Ustanovitev so podprli slavisti iz večjih in manjših čeških univerzitetnih središč. Glavni odbor ČAS-a je komite, ki ga sestavljajo znanstveniki z različnih področij slavistike. Njegov namen je spodbujanje znanstvenega raziskovanja na področju slavistike, predstavljanje češke slavistike v medijih, zastopanje češke slavistike v mednarodnih organizacijah ... Središče ČAS-a je na Filozofski fakulteti MU v Brnu. Predsednik je od vsega začetka prof. dr. Ivo Pospíšil, podpredsednik je trenutno prof. dr. Miloš Zelenka. Spletna stran društva je www.slavistika.cz. Društvo tesno sodeluje z društvom Slavistická společnost Franka Wollmana.

2 Glavne dejavnosti

Društvo vsake dve leti organizira mednarodni slavistični kongres. Zadnji – četrti kongres je bil novembra 2013 v Univerzitetnem centru Masarykove univerze v Telču. Društvo sodeluje tudi pri organizaciji drugih konferenc in znanstvenih srečanj. Izdaja publikacije, zbornike in monografije s področja slavistike in podobnih področij ter sodeluje pri izdaji tudi nekaterih drugih publikacij. Sodeluje z mednarodno organizacijo slavistov, je v ICCEES in se udeležuje mednarodnih kongresov slavistov (prisotno je bilo tudi na zadnjem v Minsku), kjer med drugim predstavlja svoje publikacije in propagira delo čeških slavistov. V zadnjem času tudi vsako leto podeljuje nagrade in medalje zaslužnim posameznikom.

Financira se večinoma iz članskih in konferenčnih prispevkov. Včasih njegovo delo financirajo tudi priložnostni sponzorji. Pri financiranju je poudarek na izdaji publikacij.

Društvo ni edino na tem področju, v Češki republiki obstajajo tudi druga slavistična društva (Český komitet slavistů).

BOŽA KRAKAR VOGEL

Zveza društev Slavistično društvo Slovenije

boza.krakar@guest.arnes.si

Anketa med članstvom SdS, spomladi 2014

Dileme o pogostnosti kongresa, pa o smiselnosti in aktualni vlogi SdS v strokovni in širši javnosti so društveni UO spodbudile, da za mnenje povpraša svoje člane. Ubrali smo najbolj ekonomično, tj. spletno pot in vprašanja objavili na društveni spletni strani. Vsebinsko sem jih zasnovala predsednica, produktivno pa so sodelovali predvsem člani ljubljanskega SD in izvršilnega odbora SdS. Odgovore, ki jih komentiram v nadaljevanju, je statistično obdelal in objavil v *Kroniki* št. 92 Matjaž Zaplotnik. V tem prispevku jih poskušam strniti in komentirati po posameznih tematsko-problemskih sklopih in reflektirati nekaj smernic za nadaljnje delo SdS.

1 Profil anketirancev

Na vprašanja je odgovorilo 176 ljudi. Veljavne odgovore je prispevalo 21 % moških in 79 % žensk. To razmerje ustreza razmerju članstva po spolu, v katerem imamo ženske štiripetinsko večino. Tudi starost odgovarjajočih ni presenečenje, saj jih je največ med 41 in 60 leti (36 %), kar kmalu pa jim sledi skupina med 21 in 40 leti (32 %). Mlajših od 20 let je zgolj 1 %. Predvidevam, da so v tej skupini študenti in da jih je veliko tudi v drugi skupini (21–40 let). Vrste študentskih članov so se spričo privlačnih dejavnosti študentske sekcije pod vodstvom Maruške Agrež v zadnjih letih precej okrepile (nastopi na kongresu, posebno vseslovensko znanstveno srečanje, asistenca pri društvenih prireditvah). Sicer pa je med odgovarjajočimi skoraj polovica nečlanov (predvidevam da kolegov, ki svojega članstva niso potrdili s plačilom članarine za l. 2013), med člani pa 24 % aktivnih, ki sodelujejo pri dejavnostih društva, in 27 % pasivnih.

To kaže, da je zanimanje za delo društva večje kakor pripravljenost aktivno sodelovati v njem ali izkazati svojo pripadnost s članarino. — Nekateri so se po svojih izkušnjah težko sprijaznili z dejstvom, da določen profesionalni status (delo na univerzi, inštitutih, v javni upravi) ne pomeni kar avtomatično tudi članstva v SdS, ampak da se to, pa naj bo bolj pasivno ali bolj aktivno, izkazuje s članarino. Strokovna zavest med slovenisti/slavisti torej ne vključuje v sodobnem času pomembne zavesti o tem, da k pripadnosti kaki interesni združbi sodi tudi materialna podpora, ki po eni strani omogoča združenju večjo kakovost in pestrost delovanja, po drugi pa vzbuja v posameznikih večjo psihološko potrebo po angažiranosti. V sodobni družbi se interesna združenja v veliki meri samofinancirajo, pri nas pa to spoznanje le počasi prodira. Tako razmerje med aktivnimi člani in pasivnimi (ne)člani pa v primeru SdS pa ne znižuje visokih pričakovanj v zvezi s strokovnim in stanovskim »servisom«, ki naj ga zagotavlja društvo. Razumevanje njegovih nalog priča, da jih odgovarjajoči v visokih odstotkih še vedno razumejo kot naloge vitalnega pomena za nacionalno kulturno in družbeno življenje.

2 Naloge SdS

Med tremi najpomembnejšimi nalogami, ki so zapisane v pravilih društva, odgovarjajoči naštevajo:

- skrbeti za ustrezno družbeno vlogo in ugled slavistike, posebej še slovenistike v slovenski družbi (51 %),
- združevati sloveniste in druge slaviste na podlagi njihovih strokovnih interesov (49 %),
- skrbeti za primeren odnos do kulturnih dobrin, kakor so sestavi slovenskega jezika in slovenska besedna umetnost (36 %),
- povezovati znanstvene in pedagoško-znanstvene ustanove s prakso (36 %).

In čeprav se zdi na prvi pogled poglobljena metoda uresničevanja teh abstraktno zastavljenih ciljev manj pomembna, pa 61% odgovorov priča, da ni tako. Toliko odgovorov je namreč kot pomembno ocenilo nalogo, *v svojih glasilih, na zborovanjih, simpozijih, s predavanji in ob drugih priložnostih popularizirati dosežke svoje stroke*. Ti odgovori kažejo, da imajo dejavnosti SdS po mnenju pripadnikov stroke veliko strokovno, stanovsko in družbeno

odgovornost. Nobena od društvenih nalog se odgovarjajočim ne zdi nepomembna. Še najmanj se zdi aktualno *vzgajati člane v strokovne aktiviste; skrbeti za poznavanje in dojemanje življenja in problemov Slovencev v vsem narodnem prostoru*. To med manj izrazite naloge šteje skupaj 28 % odgovorov (hkrati pa 30 % med zelo pomembne). — Kaže torej, da SdS po mnenju odgovarjajočih pripadnikov stroke ni preživela in za sodoben čas nepotrebna amaterska inštitucija ter da društveni aktivisti uspevamo delovati tako, da vsaj v očeh članov in nečlanov, ki so posredovali odgovore, našteje naloge še vedno štejejo kot vidne in pomembne, SdS pa kot še vedno pomembno in potrebno strokovno združenje.

Hkrati pa se vse, kar odgovori kažejo kot pomembne društvene naloge, na načine, ki jim pripisujejo pomen tudi odgovarjajoči, uresničuje prav s pomočjo (manj pomembnih?) strokovnih aktivistov – urednikov publikacij, vodij strokovnih sekcij in pokrajinskih društev, organizatorjev strokovnih srečanj. V nadaljevanju bomo pokazali, kako to delo ocenjujejo anketiranci in kaj predlagajo.

3 Slovenski slavistični kongres

Prav opazen upad obiskovalcev na tej prireditvi v zadnjih letih je vzbujal nelagoden občutek, da SdS izgublja svojo prepričljivost in smisel. Odgovori kažejo, da smisel ostaja, da pa je potreben premislek. Le 14 % anketirancev sodi med redne obiskovalce kongresa, med občasne pa 55 %. In 31 % se jih kongresa ne udeležuje. Bolj redno bi se anketiranci kongresa udeleževali, če bi jim v delovni organizaciji plačali stroške udeležbe – prenočišče, kotizacijo (39 %), če bi jim v delovni organizaciji odobrili službeno odsotnost (31 %) in če bi bil pestrejši strokovno izobraževalni program (30 %). Prva dva odgovora potrjujeta našo domnevo, da so največja ovira za številnejšo udeležbo pač sistemske restrikcije, ki so močno omejile vse oblike profesionalnega usposabljanja zaposlenih (ob zahtevah po nenehnem izpopolnjevanju kvalitete in večanju kvantitete njihovega dela). Kar zadeva pestrejši strokovno izobraževalni program, pa prispevajmo tale pojasnila:

Na kongresih so se v zadnjih letih predstavile številne društvene sekcije (lektorska, slovanska – znanstveni in prevajalski vidik, leksikološka, pa vsako leto študentska in didaktična ...), vse regionalne slavistike/slovenistike, številni

kulturni delavci, jubilanti, kulturne inštitucije in še kaj. Od dejavnosti so bila zastopana tako tradicionalna predavanja (krajša kot njega dni) kot druge oblike, ki omogočajo bolj aktivno sodelovanje udeležencev – okrogle mize in delavnice. Tako se težko odrečemo vtisu, da so anketiranci te odgovore zapisali bolj po trenutnem vtisu kakor pa po dobrem uvidu v kongresno dogajanje. Da so kongresi vsebinsko zanimivi, pričajo nekateri besedni opisi: *seznanjanje s sprotnim dogajanjem, druženje in izmenjava spoznanj znotraj stroke, razvejana in živahna kongresna dejavnost, dobra organizacija, pester program ...* Na kritični strani pa *ne diskutiramo o glavnih problemih, morda je razlog ta, da nikdar ne zapišemo sklepov ... najbrž nihče več ne verjame, da bi z njimi kar koli dosegli ...* Nekateri predlogi pa so kot prispevek k programski pestrosti vredni razmisleka: pripeljati tuje izkušnje, mednarodno povezovanje, povezovanje vseh ravni šolske prakse, prizadevanje za dvig splošne pismenosti, posebej na fakultetah ipd.

Precej razpršena so tudi mnenja o trajanju kongresa. Največ, a komaj dobra četrtina (26 %) anketirancev bi se lažje udeleževalo kongresa, če bi bil enodnevni. Sledijo tisti, ki menijo, naj bi bil dvodnevni (17 %), in le 6 % meni, da bi se kongresa udeleževali, četudi bi bil tridnevni kot doslej. Zanimivo je, da je nekoliko nižje med odgovori še mnenje, naj bo kongres še naprej vsako leto v taki obliki kot doslej (18 %). Te podatke je mogoče razumeti, naj bo vnaprej nemara kongres krajši, a vsakoleten, saj je med najboljšimi dejavnostmi SdS, natančneje, na tretjem mestu (39 %), za *Jezikom in slovstvom* (51 %) in *Slovlitom* (49 %).

4 Krajša strokovna srečanja v bližnjem okolju

Mišljeni so krajši, časovno, prostorsko, organizacijsko obvladljivi posveti o določeni strokovni temi, ki so priložnost za bolj temeljito obravnavo in diskusijo med nastopajočimi in udeleženci, za katere so primerni še zato, ker so izven delovnega časa. Veliko takih srečanj izvedejo pokrajinska društva, v organizaciji osrednjega pa sta bila v zadnjih letih dva didaktična posveta (Cankarjevo priznanje, zunanje preverjanje) in vseslovensko znanstveno srečanje doktorskih študentov. Občasno se takih posvetov udeležuje 50 % odgovarjajočih, redno pa 16 %. To je znak, da kaže taka srečanja negovati, saj so

lahko dobrodošlo dopolnilo, celo nadomestilo tematskih razprav na kongresu, posebno če bo ta v prihodnosti krajši. Za taka srečanja so poleg monoloških zelo primerne tudi diskusijske in delavniške oblike, ki jih udeleženci pogrešajo.

5 Tiski, e-publicistika

Največ rednih bralcev ima Slovit (51 %). Na drugem mestu je *Jezik in slovstvo* (24 %), tretje pa si z 19 % delita kongresni zbornik in *Kronika* SdS. *Slavistična revija* ima 16 % in *Slavistična knjižnica* le 3 % rednih bralcev. Daleč več bralcev bere tiskane oblike, npr. za *SR* je to razmerje 42 % : 10 % (in 26 % v obeh oblikah), za *JiS* 46 % : 16 % (in 16 % v obeh oblikah). Samo *Kronika* je nekoliko bolj brana v spletni obliki, in sicer jo tako bere 22 %, v tiskani pa 20 % bralcev (22 % pa v obeh oblikah). Najmanj anketiranci berejo *Slavistično knjižnico* (kar 73 % je ne bere), najmanj nebralcev pa ima med anketiranci *JiS* (11 %).

Kar 78 % anketirancev nima naročene nobene revije – torej niti ne vsi deklarirani člani, kljub popustu. 11 % je naročnikov *JiS*, 5 % pa *SR* oz. obeh revij.

Opisna mnenja hvalijo visoko raven strokovno-znanstvenih informacij v obeh revijah, vsebinsko bogatost, jezikovno dognanost. Slovit pa je *aktualen, odličen informator*. Smernice, ki jih ponujajo naštetih odgovori, so, da si je treba še naprej prizadevati za društveno publiciranje, tako v tiskani kakor v e-obliki. Le *Kroniko* bi morda lahko postopoma preselili zgolj na spletno stran SdS, kar bi ji omogočalo tudi večjo in zdaj zaznano pomanjkljivo ažurnost, saj spletno stran redno bere 11 % bralcev, občasno pa kar 48 %. — Vsebinska prizadevanja, ki so stvar društvenih »aktivistov«, posebno aktualnih uredništev obeh revij in urednika Slovlita, gotovo niso problematična. Čedalje večji problem pa je bolj in bolj pičlo financiranje, ki je v rokah državnega aparata. Morda bi bilo mogoče kako povišati tudi skromno število naročnikov, čeprav je tudi to povezano s premalo denarja na eni in preobiljem informacij vseh vrst na drugi strani.

6 Drugo

Na vprašanje o najslabši društveni dejavnosti anketiranci niso odgovarjali v visokih odstotkih. Največ, 7 % oz. 10 udeležencev se najmanj strinja s šolskimi tekmovanji (ni jasno, ali gre za tekmovanje v znanju ruščine ali novo

tekmovanje, *Slovenščina ima dolg jezik*). Utemeljitev so, češ da ni prave vizije o cilju, da je ocenjevanje subjektivno, pa da jih tekmovanja ne zanimajo. Vseeno pa se šolskih tekmovanj udeležuje v vlogi mentorjev redno ali občasno kar 58 % odgovarjajočih, zato odstotek negativnih mnenj ni zaskrbljujoč in je v prihodnosti gotovo odpravlјiv. Oblikovanje izjav za javnost se zdi s 6 % (oz. 9 anketirancem) druga najslabša društvena dejavnost. To vprašani utemeljujejo tako, da *oblikovanje izjav ni demokratično in ne predstavlja večine članstva; ni potrebno dajati izjav o stanju v jeziku, jezik namreč živi.* —

V pojasnilo navedimo, da po rezultatih ankete pri oblikovanju izjav za javnost kljub pogrešani demokratičnosti redno ali občasno sodeluje 26 % anketirancev, kar je razmeroma velik delež za zahtevno in občutljivo početje, ki mora hkrati biti ažurno in operativno. Poleg tega je skrb za primeren odnos do jezika v družbi, ki jo take izjave kažejo ob določenem problemu, obenem visoko ocenjen cilj SdS. Zato bo treba razmisliti, kako razrešiti dihotomijo med delovanjem oz. prisotnostjo društva v javnosti in dosedanjim načinom tega početja. Spet se med najmanj učinkovitimi dejavnostmi v 5 % pojavlja *Kronika*, ker je neaktualna in ker je njeno vlogo prevzel Slovlit. Vse druge dejavnosti imajo 3 ali manj odstotkov negativnih glasov.

Med posamična zanimiva mnenja in predloge pa uvrščamo naslednje (dobesedni poševno pisani navedki niso lektorirani):

- Glede kongresa: *Poskusite ga organizirati na rogli, ali na pohorju, propagirajte svojo planinsko identiteto; neustrezen termin – začetek šolskega leta; več uporabnih tem za delo v šoli; praktičnost, življenjskost tematike; meni je kongres v taki obliki odličen, vem pa, je problem odsotnost od pouka in plačilo stroškov. zaradi nižjih stroškov, bi morda bil le dvodneven.*
- O tiskih: *slavistična knjižnica ni dovolj poznata; revije in zborniki mi pridejo prav pri študiju; vem, da so bili članki preden so bili objavljeni, strokovno pregledani, recenzirani in lektorirani in da jih lahko uporabljam v svojih raziskavah.*
- In o delu in nalogah SdS: *odzivati se na aktualne dogodke v slovenskem prostoru, če vplivajo na zgoraj naštetu (na cilje delovanja, naštete v prejšnjem vprašanju, op. a.); pridobiti več učiteljev, poudariti področje*

slovenistike in slovenščine v šolski praksi; pripeljati tuje izkušnje, več mednarodne povezanosti, ne le na akademski ravni, ampak na problemski); ne razumem, kaj so sestavi slovenskega jezika; društvo ni stanovsko, sicer združuje osebe iz iste stroke, vendar z zelo različnimi potrebami in interesi; boljše povezovanje z jezikovnimi tehnologijami, diseminacija dosežkov s tega področja.

Sklep

Anketa je s tistimi, ki so, in s tistimi, ki niso odgovarjali, precej potrdila izkušnje in subjektivne vtise tistih, ki smo zadnja leta delali kot »društveni aktivisti«. Če bi ene in druge uvrščali na Bloomovo lestvico intenzitete vrednot, bi odnos slavistov/slovenistov do SdS uvrstili na mejo med apatijo in pasivno naklonjenostjo. Manj je takih, ki kažejo dejavno vrednotenje s članstvom, in še manj takih, ki za stvar tudi aktivno delujejo. Profiliranost, učinkovitost, odmevnost ter vrednotenje stroke v družbi in pa ustvarjamo na celotni vertikali stališč do stroke in oblik njenega delovanja eni in drugi, člani in nečlani. V tem smislu je SdS, čeprav občutena kot živa, med slavisti/slovenisti vendarle premalo izkoriščena priložnost – za vseživljenjsko učenje, utrjevanje strokovne pripadnosti in stanovsko moralno oporo, za inovativne projekte poljudnega širjenja strokovnih spoznanj, ki so koristna širši okolici, za civilnodružbene akcije v prid jeziku in kulturi. Po mojem mnenju je prav odsotnost kontinuitete slednjih v zadnjih desetletjih omogočila, da se slovenščina na določenih področjih rabe, npr. v visokem šolstvu in v gospodarstvu, brez učinkovitih ovir nadomešča z angleščino.

In še okrogli mizi na rob:

Mnoge strokovne dejavnosti, ki so bile pred 80 leti skrb Slavističnega društva Slovenije, npr. skrb za slovenščino v šoli, so prevzele sodobne inštitucije. Vendar jim SdS po strokovnih kapacitetah lahko konkurira, saj so v njem koncentrirani najboljši strokovnjaki za področje jezika, literature in kulture. Lahko jih tudi presega, in to prav s prej naštetimi kakovostmi občutkov povezanosti in pripadnosti, ki jih ne morejo ustvariti še tako natančni e-obrazci in njim prilagojeni projekti. Teh pristnih oblik povezovanja ni prevzela oz. »modernizirala« kakšna novejša inštitucija, ki čedalje bolj sofisticirano ureja in po svoje kroji strokovne prioritete.

SdS podobno kakor druga strokovna društva pri teh prizadevanjih slabijo upad in apatija članstva, izpetost množičnih strokovnih zborovanj in v veliki meri čedalje manjši družbenopolitični interes, ki v merilih za dodeljevanje družbene podpore strokovna društva nacionalnega pomena (ta nič ne pomeni, če ni internacionalen!) obravnava kot amaterje, ki se z raziskovanjem in populariziranjem kulturnih dobrin ukvarjajo kot s hobijem za lastno sprostitev. Zato nič več ne potrebujejo ne državno podprtega zbornika ne podpore za organizacijo strokovnih srečanj, na katerih se govori slovensko in sodelujejo pretežno slovenski strokovnjaki.

Naša prednost pa je, podobno kakor pri mnogih drugih strokovnih društvih, skozi leta (pri SdS 80) priložnost za preizkušeno strokovno stanovsko povezanost, odprtost za žlahtno konservativnost in smiselne strokovne inovacije. Škoda bi bila, da bi te prednosti prav na pragu časa, ko drugače kakor povezano in sodelovalno tako rekoč ne bo mogoče dosegati opaznih strokovnih uspehov in družbenih prebojev, izsušili apatija, občutek nemoči na eni in hlastanje za samovšečni prestiž na drugi strani. A s tem bo tako, kot bomo hoteli sami.

Čas za praznovanje

Novi častni članici Slavističnega društva Slovenije

Upravni odbor Slavističnega društva Slovenije je na redni seji 27. junija 2014 sklenil predlagati Občnemu zboru, naj bosta na Slovenskem slavističnem kongresu v Ljubljani 3. oktobra 2014 za novi častni članici imenovani red. prof. dr. Alenka Šivic - Dular in Vika Slabe.

ALENKA ŠIVIC - DULAR

Red. prof. dr. Alenka Šivic - Dular (Ljubljana, 20. 12. 1946) je od zaključka dodiplomskega študija (1971) do upokojitve (2009) delovala na Oddelku za slovanske jezike in književnosti oz. slavistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, kjer je mnogim generacijam študentov slovenistike in ostalih slavističnih smeri posredovala svoje bogato znanje. Poleg vsestranskega in poglobljenega jezikoslovnega znanja je na svojih predavanjih in konzultacijah izkazovala oz. še vedno izkazuje tudi izjemno splošno razgledanost in življenjskost. Tako je oblikovala generacije slovenistov in ostalih slavistov z osnovnim védenjem o izvoru slovenščine in drugih slovanskih jezikov ter primerjalnih slovanskih jezikoslovcev s poglobljenih poznavanjem predzgodovine in zgodovine slovanskih jezikov ter njihovega sočasnega stanja s posebnim poudarkom na slovenščini. Mnogi njeni študenti so danes uveljavljeni jezikoslovci.

V okviru pedagoškega dela je ena njenih najpomembnejših zaslug vsebinsko oblikovanje in utemeljitev predbolonjske (od 80. let dalje) in bolonjske podobe študijskega programa Primerjalno slovansko jezikoslovje. Po njeni zaslugi se Univerza v Ljubljani kot edina univerza v svetovnem merilu danes lahko pohvali s prvo- in

drugostopenjskim bolonjskim študijskim programom, ki se ukvarja z bazičnim strokovnim področjem nacionalnega pomena, katerega spoznanja so nepogrešljiva pri poglobljenem študiju slovenščine in ostalih slovanskih jezikov.

V okviru znanstvenoraziskovalnega dela se posveča več področjem. To so slovanska in slovenska etimologija ter slovanska onomastika, obravnava pa tudi (pra)slovanska glasovna, naglasna in oblikovna vprašanja, ki so v znanstveni literaturi pomanjkljivo razjasnjena, teme njenega raziskovanja so tudi praslovanska dialektizacija in lingvogeneza posameznih slovanskih jezikov, splošna metodološka vprašanja primerjalnega in zgodovinskega jezikoslovja ter zgodovina slavistike. Rezultate svojih raziskav je objavila v znanstveni monografiji *Besedna družina iz korena *god- v slovanskih jezikih: pomenoslovna razčlemba v kulturološkem kontekstu* (1990) ter več kot 70 znanstvenih člankih, prispevkih na konferencah in samostojnih poglavjih v monografijah, pri čemer je treba poudariti, da njeni izčrpni znanstveni prispevki obravnavajo zelo raznorodna vprašanja in se tematsko ne podvajajo.

Sodelovala je tudi pri nastajanju *Etimološkega slovarja slovenskega jezika* Franceta Bezlaja, kjer je bila avtorjem nepogrešljiva konzultantka »pri trenju trdih orehov« (1982, 1995). Bila je nosilka več raziskovalnih projektov: *Slovenska lingvogeneza* (od 1983), *Starocerkvenoslovanski in cerkvenoslovanski rokopisni glagolski in cirilski korpus v Sloveniji* (1993–1995), *Slovensko imenoslovje* (1994–1996). Sodelovala je oz. še vedno sodeluje pri urejanju osrednjih slovenskih slavističnih publikacij. Bila je sourednica *Slavistične revije* (1983–1987), glavna in odgovorna (1991–1995) ter področna (1995–2002) urednica *Jezika in slovstva*, od leta 2005 pa je sourednica *Jezikoslovnih zapiskov*.

Vseskozi se udeleži v strokovnih in znanstvenih društvih. Bila je predsednica Slavističnega društva Ljubljana (1983–1985) in predsednica Mednarodnega slavističnega komiteja (1998–2003). Je članica delovne skupine za Slovanski onomastični atlas (1995–, sedež v Leipzigu), članica Komisije za standardizacijo slovenskih zemljepisnih imen (Geodetska uprava Republike Slovenije) in predsednica Slovenskega slavističnega komiteja (1998–). (So)organizirala je več mednarodnih srečanj in konferenc: *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture* (1987), *Mednarodni simpozij Obdobja 17: Vatroslav Oblak* (1996), *Praslovanska dialektizacija v luči etimoloških raziskav: ob stoti obletnici rojstva akademika Franceta Bezlaja* (2010). Svoja znanstvena dognanja je predstavila na konferencah, znanstvenih in delovnih srečanjih doma in v tujini. Z znanstvenimi prispevki je sodelovala tako rekoč v vseh slovanskih deželah (npr. na Hrvaškem, v Srbiji, Bosni in Hercegovini, Črni gori, Makedoniji, Rusiji, Belorusiji, na Poljskem, Slovaškem, Češkem) ter v Avstriji in Nemčiji. Višek njenega delovanja na mednarodnem področju sta bila organizacija 13.

mednarodnega slavističnega kongresa v Ljubljani leta 2003 in njegovo predsedovanje. Obsežni mednarodni projekt je zahteval petletno predano delo. Njegov rezultat je bilo vrhunsko znanstveno srečanje, ki se ga je udeležilo več kot šeststo udeležencev z vsega sveta in je v okviru obravnavanih tem pretreslo najpomembnejša vprašanja mednarodne slavistike ter ovrednotilo znanstvena dognanja s področja slovanskih jezikov, književnosti in kultur.

Na podlagi omenjenih (še zdaleč ne edinih) zaslug in vrlin lahko sklenemo, da Alenka Šivic - Dular s svojo izjemno predanostjo pedagoškemu in znanstvenemu delu ter slavistični stroki v najširšem smislu skrbi za odmevnost slavistike doma in v tujini. Zato nedvomno sodi med častne člane svoje stanovske organizacije.

Doc. dr. Matej Šekli, s sodelovanjem Maruške Agrež

VIKA SLABE

Vika Slabe, rojena leta 1941 v Križah pri Trziču, je diplomirala leta 1965 na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Že kot študentka se je usmerila v jezikoslovje in prejela dve Prešernovi nagradi iz sklada za študente. Pozneje je sodelovala pri raziskovalnih nalogah Filozofske fakultete in Pedagoškega inštituta. Kot profesorica slovenščine je poučevala na Osnovni šoli Simona Jenka v Kranju. Ob svojem rednem delu je opravljala obsežno zunajšolsko strokovno delo. Kot bi bila ambasador jezika, se je v svojih predavanjih, člankih, diskusijah in ne nazadnje kot soavtorica učnega načrta in številnih gradiv za učence zavzemala za status slovenščine. Za delovna učbenika *Slovenski jezik 4* in *Slovenski jezik 5*, katerih glavna avtorica je Vika Slabe, je dr. Martina Križaj zapisala, da edina med slovenskimi veljavnimi učbeniki že nakazujeta sodobnejši jezikovni pouk, dr. Ada Vidovič Muha pa je v recenziji prenovljenega delovnega zvezka ugotovila »visoko strokovnost avtorice«.

Vikino delo v razredu, v šolskem in občinskem aktivu za organizacijske ustanove izobraževanja je polno veselja do jezikoslovja ter strokovne intenzivnosti, katere poudarjena vsebina je nenehno iskanje preprostih učnih korakov, usklajenih z naravo materinščine ter z najglobljimi jezikoslovnimi spoznanji. V enem od svojih strokovnih člankov *Besedi osrednje mesto v šoli* (l. 1993) analizira vzroke za primanjkljaj televizijske generacije in nakazuje možnosti za rešitve.

Njene strokovne izkušnje je bogato nadgradilo dolgoletno sodelovanje z dr. Olgo Kunst Gnamuš, med drugim z ozaveščenim semantičnim pristopom. Njuno sodelovanje se je nadaljevalo tudi v pripravi knjižnih gradiv za učence: *Premagovanje*

pravopisnih težav (1980, 2 ponatisa), *Besede naše so žive* (1981, 1 ponatis), *gradivi za diferenciacijo jezikovne vzgoje* (1991, 1992) in *priročnik za učitelje* (1980), ob soavtorstvu pa *potrjena delovna učbenika* (1986, 11 ponatisov in 1989, 8 ponatisov) ter v letu 1998 prenovljen *delovni zvezek za 5. razred*.

Kot članica predmetne komisije za slovenski jezik je bila soustvarjalka Učnega načrta osnovne šole za slovenski jezik iz leta 1983 in Kataloga znanj iz slovenskega jezika za osnovno šolo iz leta 1992 ter recenzentka učbenika in priročnika za učitelje. Predavala je na več kot petdesetih seminarjih za pedagoške svetovalce in učitelje, tudi zamejske, ter za te pripravljala avtorska gradiva. Med vsebinami omenimo temi *Od govorjene do pisane besede* in *Sodobni postopki pri jezikovnem pouku v osnovni šoli*.

V Slavističnem društvu je delovala kot članica delovne skupine Slovenščina v vzgoji in izobraževanju pri Svetu za slovenščino v javnosti, med drugim predavala na zborovanju društva s temo *Oblika in pomen jezikovnih pojavov ter glagolski način*, sodelovala pri pripravi tekmovanj za Cankarjevo priznanje itd. Po naročilu Slavističnega društva Kranj je oblikovala predlog za povečanje števila ur materinščine v 5. razredu osnovne šole, diskutirala v Državnem svetu ...

Pri svojem šolskem delu je bila uspešna, pri preverjanjih znanja svojih učencev je močno presegala povprečje, še več, »tudi njeni slabi učenci niso bili slabi«. Trajna vrednost njenega pedagoškega in strokovnega pristopa pa se potrjuje v nadaljnjem šolanju njenih učencev. Za svoje delo je leta 1979 prejela priznanje Pedagoškega inštituta, leta 1983 nagrado Izobraževalne skupnosti Kranj ter nagrado Republike Slovenije na področju šolstva za leto 1999.

Njeno delo samo v celoti utemeljuje predlog za častno članstvo Slavističnega društva Slovenije.

Alenka Vilfan Kozinc

Priznanje za posebne dosežke na strokovnem področju

MAJDA MERŠE

Majda Merše, jezikoslovka, ki je leta 1974 diplomirala iz slovenistike in primerjalne književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani, se je leta 1975 zaposlila kot stažistka-raziskovalka v Komisiji za historične slovarje slovenskega jezika na Inštitutu za slovenski jezik SAZU. V tej enoti, ki se je kasneje preoblikovala v Sekcijo za zgodovino slovenskega jezika Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, je delala ves

čas do upokojitve. Med delom je dosegala vse stopnje strokovnega in znanstvenega razvoja. Leta 1984 je na Filozofski fakulteti v Ljubljani naredila magisterij in leta 1993 doktorirala. V delovni enoti je dosegla vse stopnje znanstvene delavke od asistentke do znanstvene svetnice, to je najvišji naslov znanstvene delavke v znanstveni ustanovi. Do upokojitve je bila vodja sekcije. Ob rednem delu je od leta 1999 do 2009 na Pedagoški fakulteti, od leta 2006 po razdelitvi Pedagoške fakultete pa na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru predavala zgodovino slovenskega jezika, od 2001 kot izredna profesorica. Bila je notranji mentor novih in zunanjih sodelavcev sekcije, somentor pri dveh doktoratih in sodelovala je pri več dodiplomskih in podiplomskih programih s področja zgodovine slovenskega jezika. Ker se je zaposlila kmalu po ustanovitvi Komisije za historične slovarje, je sodelovala pri vseh potrebnih strokovnih in raziskovalnih delih za izdelavo temeljnega slovarja slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja: od organizacije izpisovanja, urejanja listkovnega gradiva, izdelave koncepta slovarja do redakcije geselskih sestavkov. Pri delu je bila zelo vestna, natančna in zanesljiva. Nešteto problemov je bilo treba natančneje raziskati, osvetliti, premisliti in se tudi odločiti. Probleme, ki jih je bilo treba na novo ali pa dodatno pretresti in rešiti za slovar in ki jih je prevzela, je raziskovalno dobro, temeljito pretresala in analizirala. Značilno zanjo je to, da imajo tista vprašanja, ki jih je ona reševala, skoraj redno teoretično podlago v njenih razpravah.

Zato je razumljivo, da je vzporedno ob delu z obsežnim gradivom razvijala kar sistematično publicistično dejavnost, v katero je vložila tudi veliko prostega časa. Napisala je zelo številne razprave. Te so značilne po tem, da korektno omenjajo že dosežena spoznanja in natančno prikazujejo na novo odkrito problematiko, posameznosti uvrščajo v širše kategorije in analize postavljajo na bogato gradivo. Tako so posamezne slovarske enote lahko analizirane z več strani in povedo o posamezni besedi ali drugi slovarski enoti več kot samo en podatek. Večstranska analiza pa je za temeljne slovarje nujno potrebna. Razprav je toliko, da jih tu ne moremo naštetih popolno. Zato omenimo samo tiste, ki so dostopnejše in dovolj zgovorno kažejo delavnost in sposobnosti svoje ustvarjalke.

Velik del njenega znanstvenega dela je izpričan v monografiji *Vid in vrstnost glagola v slovenskem knjižnem jeziku 16. stoletja*, 1995. V knjigi je lepo viden njen tip široke analize. Poleg podatkov o vidu in vrstnosti je pokazanih še veliko drugih lastnosti posameznih glagolov. V naslednjih dveh monografijah, ki imata enak glavni naslov

Slovenski knjižni jezik 16. stoletja, je zbrala in uredila razprave po posameznih ravninah knjižnega jezika. Zato imata knjigi podnaslova. Podnaslov prve, ki je izšla 2009, je *Razprave o oblikoslovju, besedotvorju, glasoslovju in pravopisu*. Podnaslov druge, ki je izšla 2013, je *Razprave o jezikovnem sistemu, besedju in prevodni problematiki*. Knjigi sta bogati zbirki ugotovitev o posameznih besedah in drugih jezikovnih pojavih z omenjenih področij. Vse knjige so zelo skrbno urejene in opremljene z imenskimi, besednimi in stvarnimi kazali, kar zelo olajša njihovo uporabo. Pomenijo pomemben prispevek slovenskemu slovaroslovju in jezikoslovju sploh. So tudi lep in poučen zgled jezikoslovnih analiz.

Sodelovala je tako rekoč pri vseh publikacijah in prireditvah Sekcije za zgodovino slovenskega jezika kot glavna ali zelo pomembna sodelavka. Te so: a) končna redakcija obrnjenega *Slovensko-latinskega slovarja*, 1997, ki ga je izdelal Jože Stabej po Kastelec-Vorenčevem Latinsko-slovenskem slovarju iz konca 17. in začetka 18. stoletja; b) *Slovar jezika slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja. Poskusni snopič*, 2001; c) *Wortschatz der slowenischen Bibelübersetzungen des 16. Jahrhunderts*, 2006; č) mednarodni simpozij *Slovenski knjižni jezik 16. stoletja* od 17. do 19. aprila 2008 v Ljubljani; tudi *Trubarjeva številka Slavistične revije, dvojna številka 2008-4 in 2009-1*; d) *Besedje slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja*, 2011. Ker njeno delo poznam, moram opozoriti tudi na to, da se je pri kolektivnih delih zelo nesebično razdajala.

Majda Merše je raziskovalka, ki je zelo cenjena doma in po svetu. Aktivno je redno sodelovala v domačih strokovnih publikacijah, npr. v *Slavistični reviji*, in pri dogodkih, ki so blizu njenega dela, zlasti na strokovnih slavističnih zborovanjih. Pri Mednarodnem slavističnem komiteju sodeluje v Komisiji za slovansko leksikologijo in leksikografijo. Tu naj omenim samo obsežni razpravi *Vloga kritike v slovenskem slovaropisju* (2012) in *Slovenska leksikografija in leksikologija v zgodovinski perspektivi* (2013). Kot sourednica je v družbi Jožeta Krašovca in Hansa Rotheja sodelovala pri slovenskem deležu v mednarodnem projektu *Biblia Slavica*, in sicer v dveh knjigah: *Slovenische Übersetzungen 1555–1582. Serie IV: Südslavische Bibeln. Band 3 in Band 3,2: Kommentare*. Ferdinand Schöningh. Paderborn ... 2006. Preslikave besedil v prvi knjigi so značilne po tem, da so pokvarjeni ali nečitljivi deli besedil zamenjani s preslikavami iz boljše ohranjenih izvodov, če so ohranjeni.

Menim, da jezikoslovka Majda Merše zelo zasluži posebno priznanje Zveze društev Slavistično društvo Slovenije za znanstveno in strokovno delo na slovaropisnem in slovaroslovnem področju.

dr. France Novak

Priznanje za posebne dosežke na strokovno-pedagoškem področju

MOJCA POZNANOVIČ JEZERŠEK

Mag. Mojca Poznanovič Jezeršek je začela svojo pot vsestranske slovenistke po diplomi leta 1976 kot profesorica slovenščine na Gimnaziji Rudolfa Maistra v Kamniku in nato na Gimnaziji Bežigrad v Ljubljani. Kmalu je zaslovela kot zelo uspešna mentorica ambicioznih in nadarjenih dijakov, ki jih je vodila do zlatih priznanj na tekmovanju za Cankarjevo priznanje, pa do slovenskih in mednarodnih priznanj pri literarnih natečajih, raziskovalnih nalogah v okviru gibanja Znanost mladini in gledaliških dejavnostih. Leta 1995 so jo povabili k sodelovanju v projektu Prenova pouka slovenščine, ki je imel za cilj utemeljiti podlage za temeljito prenovo pouka slovenščine v vseh šolskih programih in ki jo je vodil prof. dr. Matjaž Kmecl. Delala je kot strokovna tajnica projekta, pozneje pa Predmetne kurikularne komisije za slovenščino, v kateri je usmerjala delo komisij za vse učne načrte za slovenščino, ter vodila uvajanje in spremljanje prenovljenih učnih načrtov v praksi. Njena profesionalna pot se je nadaljevala na Zavodu RS za šolstvo, kjer zdaj že leta dela kot vodja predmetne skupine svetovalcev za slovenščino, pri čemer posebno pozornost namenja izobraževanju učiteljev na seminarjih in drugih oblikah izobraževanja.

Poleg izobraževalnih ves čas vodi še razvojne dejavnosti, v katerih tvorno sodelujejo svetovalci ZŠ za slovenščino, učitelji praktiki in univerzitetni strokovnjaki, ki jih zna izjemno dobro povezovati. Omeniti velja njeno vodenje pomembnih raziskav, kot npr. Poskusno uvajanje in spremljava učnega načrta za gimnazije 1998–2002, Didaktična

prenova pouka slovenščine v gimnazijah, Evropski oddelki idr. Poskrbela je tudi, da rezultati niso ostajali v predalih, ampak da so bili učitelji z njimi sproti seznanjeni in da so jih imeli priložnost reflektirati, komentirati in upoštevati pri svojem delu, kar je gotovo pomembno prispevalo h kakovosti pouka.

Posebno področje dela Mojce Poznanovič Jezeršek je naloga inšpektorice na sekundarni stopnji izobraževanja v Evropski šoli. To nalogo opravlja od leta 2004, vključuje pa strokovna srečanja, pripravo strokovnih gradiv, sodelovanje z učitelji, starši in vodstvi šol ter nadzor nad poukom slovenščine in drugih predmetov v Evropskih šolah s posebnim poudarkom na vsakoletni maturi iz slovenščine, ki poteka po pravilih Evropske šole. V šolskem letu 2009/2010 je celo predsedovala strokovnim odborom Evropske šole s sedežem v Bruslju.

Mojca Poznanovič Jezeršek je bila med drugim tudi članica Predmetne komisije za slovenščino na splošni maturi, članica uredniškega odbora revije *Jezik in slovstvo*, članica Komisije za tekmovanja pri MIZŠ, že nekaj let je tudi članica Komisije za učitelje slovenščine v tujini pri MIZŠ ter članica Komisije za strokovne izpite delavcev v vzgoji in izobraževanju. Kot članica delovne skupine je sodelovala tudi pri pripravi Akcijskega načrta za jezikovno izobraževanje. Je soavtorica učbeniških gradiv za jezik in književnost v gimnazijah, avtorica strokovnih prispevkov v zbornikih ZRSŠ, avtorica strokovnih člankov in ocen ter recenzentka strokovnih gradiv.

Vse naštetu nedvomno priča o nenavadno obsežnem in razvejanem strokovnem delu na področju pedagoške slovenistike, segajočem na vsa temeljna področja pedagoške prakse – kurikularnega, učbeniškega in poučevalnega. Čeprav je njena ožja specialnost pouk slovenščine v gimnazijah, je občudovanja vredna tudi njena kompetentnost pri vseh drugih izobraževalnih programih. Enako uspešna je, kadar je v vlogi koordinatorice, urednice, avtorice ali recenzentke, kar ji omogoča njena široka razgledanost po slovenskem in tujih jezikih in kulturah, domači in tujih pedagoških praksah, angažiranost, vedoželjnost, pa vztrajnost in požrtvovalnost. Tudi to je treba poudariti kot eno od odlik Mojce Poznanovič Jezeršek, saj marsikateri »zagovor« v zvezi z javnimi očitki na pouk slovenščine rajši vzame nase, kot da bi z neprijetnostmi obremenjevala sodelavce. Kolegialnost, nekonfliktnost, požrtvovalnost, visoka strokovna kompetentnost in dolgoletna zavzetost za kakovosten pouk slovenščine jo zagotovo povzdigujejo med eno največjih profesionalok in ljubiteljic pouka slovenščine in jo upravičujejo kot dobitnico priznanja Slavističnega društva Slovenije za posebno uspešno strokovno delo.

red. prof. dr. Boža Krakar Vogel

Priznanja najboljšim doktorskim študentkam

VLADKA TUCOVIČ

Doktorska disertacija z naslovom *Istra v sodobni slovenski književnosti* Vladke Tucovič s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani se na podlagi t. i. prostorskega obrata, ki vključuje antropološki, kulturnogeografski, semiotični, tematološki in imagološki zorni kot loteva interdisciplinarnega raziskovanja konstruiranosti

prostora v izbranih proznih opusih: Marjana Tomšiča, Edelmana Jurinčiča, Franja Frančiča in Vanje Pegana. Opazovanje literarnega prostora, dogajališča, prizorišča se ne zaustavlja pri odkrivanju vrste, tipa, bolj podrobno določenih mikrolokacij, s pripadajočo naravno in materialnokulturno predmetnostjo, temveč se razširja na analizo glavnih literarnih oseb in njihovih dejanj, verjetnih in domišljijско oblikovanih izkušenj, na način življenja, tradicionalno vedenje, verovanja in vrednote, ki sestavljajo plastično podobo istrske kulture nekoč in danes. Za vse štiri opuse avtorica disertacije ugotavlja neposredno in posredno pokrajinsko zaznamovanost: z navajanjem lastnih imen krajev, rek, ledinskih imen, značilnim poimenovanjem oseb in domačih živali, specifičnim rastlinjem in živalmi (tudi njihovo simbolno vrednostjo), narečnim besedjem, frazami in sintakso pokrajinskega govora, žargonskim in terminološkim izrazjem povezanim z ribištvom in plovbo ipd. Še posebej dragoceno je predstavljanje kulture: bivalne in družabne mikrolokacije dejanj in dogodkov, drobci iz ekonomske in zgodovinskopolične determiniranosti posameznikove eksistence v pokrajini/prostoru.

Celo na mestih, kjer se je zdelo, da so besedila interpretacijsko že izčrpana (Tomšičeva romana *Ōstrigéca* in *Šavrinke*), bistveno dopolnjuje dosedanje vedenje s pritegnitvijo kulturnogeografskih (šavrinske poti od hrvaške Istre do Trsta) in etnografskih dognanj (folklorne povedke, ljudsko zdravilstvo), kar ji omogoča natančnejše razlikovanje med zemljepisno faktografijo, historično izkušnjo, miti in individualnimi domišljijскими dopolnili. Skozi tematiko in motive avtorica razgrinja eksistencialne, socialne, ekonomske, zgodovinske, politične, jezikovne in kulturne značilnosti literarizirane istrske pokrajine, predstavljene skozi literarne like in pripovedovalca. Če odštejemo književnost slovenskih manjšin onkraj meja Republike Slovenije in književnost izseljencev, se doslej nobena raziskava pri nas ni posvetila književnosti »v« in »o« neki slovenski pokrajini, zato je disertacija *Istra v sodobni slovenski književnosti* prvi uspešen tovrstni poskus z mnogimi izvirnimi ugotovitvami. Poleg zgodovinskih okoliščin in pripadnosti različnim kulturnim krogom se za razpravljanje o regionalnosti kot odločilen izkaže tudi sociolingvistični vidik – status narečja, pokrajinskega govora in jezikovnega standarda/knjižnega jezika – in s tem v zvezi vprašanje partikularizma, lokalizma, domačijskosti, centralnosti in obrobnosti, združevalne in povezovalne vloge družbenopolitičnih, jezikovnih in kulturnih (raz)mej(itev). Razpravo sklepa teza, da je istrska določenost literature upravičena, če ni obremenjena s stereotipnimi negativnimi konotacijami (da je obrobna, provincialna, drugorazredna), temveč označuje značilnosti, ki jo znotraj slovenske književnosti delajo posebno, kar implicira tudi prepoznavno specifično konstruiranje dogajalnega prostora, ki je hkrati tudi prostor avtorjevega bivanja.

Vladko Tucovič predlagamo za priznanje Slavističnega društva Slovenije.

izr. prof. dr. Irena Novak Popov

INES VORŠIČ

Ines Voršič (1983, Maribor) je leta 2009 je zaključila dodiplomski študij slovenskega jezika in književnosti na FF UM, kjer je nadaljevala doktorski študij Slovenistične študije, smer Slovenski jezik – sinhronija. Od novembra 2010 do aprila 2013 je bila na Oddelku za slovanske jezike in književnosti zaposlena kot mlada raziskovalka. Rezultate raziskovalnega dela je objavila v 4 izvirnih znanstvenih člankih, izsledke pa predstavila na domačih in mednarodnih

simpozijih. V letu 2012 je bila na enomesečnem študijskem izpopolnjevanju na Filozofski fakulteti v Prešovu na Slovaškem in se udeležila 2 konferenc mladih jezikoslovcev v Budimpešti in Banski Bistrici. V študijskem letu 2012/13 pa ji je kot odlični in perspektivni mladi jezikoslovki Ustanova patra Stanislava Škrabca podelila enoletno štipendijo.

Kot mlada raziskovalka je svoje usposabljanje uspešno zaključila oktobra 2013 z zagovorom doktorske disertacije z naslovom *Sistemska in nesistemska leksikalna tvorba v novejšem besedju slovenskega jezika*. V njej je predstavila besedotvorne pojave slovenske leksike na sodobnem gradivu, zbranim v leksikografski zbirki *Novejša leksika slovenskega jezika* (2009), ki je bilo kasneje po leksikografsko verodostojni metodologiji, ločevaje uveljavljeno in perspektivno od priložnostnega in obrobnega, izhodišče za *Slovar novejšega besedja* (2012). Na podlagi tega je razmejila jezikovnosistemsko od jezikovnesistemske tvorbe, razločila potencialne in okazionalne tvorbenne vzorce ter opazovala produktivnost tradicionalnih in novih obrazil s posebnim poudarkom na možnosti novih funkcijskih obremenitev. Osrednji del disertacije je po obsegu in težišču namenjen empiričnemu delu, tj. besedotvorni analizi novejša leksike slovenskega jezika. Pri tem je bila uporabljena metoda selekcije (tvorjena leksika od netvorjene), metoda razvrščanja (tipologizacija 5959 tvorjenih leksemov po morfemski strukturi, pripadnosti besedni in besedotvorni vrsti ter motivirajočem leksemu). Uporaba korpusne metode z izrabo razpoložljivih programskih orodij je omogočala izločanje obrobni in priložnostni tvorjenk, ki ju glavna gradivna vira ne prinašata zaradi formalnih omejitev, tj. pogostnosti. Temu je sledila interpretacija dobljenih podatkov, podprta s številskimi preglednicami in grafikoni, ki je bila v nenehnem soočanju s stanjem besedotvornih pojavov, izhajajočih iz dosedanjih značilnosti tvorbenega sistema, ki ga je določala zbrana leksika v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. Gre za prvo celovito analizo besedotvornih lastnosti, opravljeno na novejšem besedju. Delo je tako še posebej dragoceno s stališča popisa tvorbenih zmožnosti trenutno aktualne leksike. Zato so rezultati disertacije uporabni v slovarski in zlasti terminološki praksi, pa tudi v manj strokovni jeziko(slo)vni rabi, kot je tvorba različnih novih poimenovanj ali pri oblikovanju besedil, kjer je prisotna kreativna izraba jezika, npr. pri oglaševanju.

Asist. dr. Ines Voršič poleg raziskovalne zavzetosti odlikujeta vestno pedagoško delo pri vodenju vaj in izjemna sodelovalnost. Skupaj z mentorico se je potrdila kot odlična sovoditeljica zelo obiskanih seminarjev iz besedotvorja in delavnice za Lektorsko društvo Slovenije. Kot zanimivo predavateljico, ki zna iz svoje disertacije izluščiti zanimive in praktične podatke o novejših tvorjenkah in rabi priložnostnic, jo je prepoznalo tudi

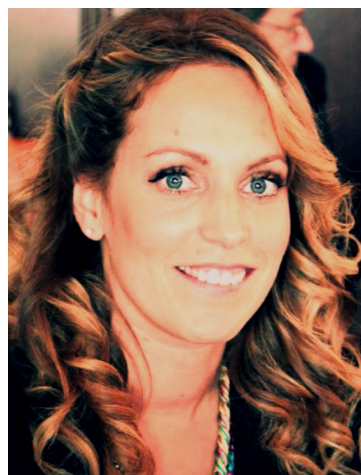
Slavistično društvo Maribor, predstavila pa jih je tudi v dveh oddajah *Al' prav se reče* na Radiu Maribor.

Sploh pa velja poudariti, da je izjemno aktivna članica tega društva, v katerem je prevzela delo blagajničarke že leta 2009 in se ga je brez zadržkov zavežala opravljati do leta 2017. Poleg finančnega poslovanja aktivno sodeluje pri pripravi znanstvenih in strokovnih konferenc; posebej je treba izpostaviti izjemno aktivnost pri pripravi Slovenskega slavističnega kongresa v Mariboru (2011), pomaga pri organizaciji dela Študentske sekcije, pri predstavitvah monografij in vabljenih predavanj ter je gonilna promotorka vseh oblik društvenega delovanja. Zato menimo, da si zasluži priznanje Slavističnega društva Slovenije.

red. prof. dr. Irena Stramljič Breznik
doc. dr. Melita Zemljak Jontes

KLARA ŠUMENJAK

Klara Šumenjak je junija 2013 na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem zagovarjala doktorsko disertacijo z naslovom *Opis govora Koprive na Krasu na osnovi dialektološkega korpusa* (mentorica doc. dr. Jožica Škofic, somentorica izr. prof. dr. Vesna Mikolič). Doktorska disertacija je izvirno znanstveno delo, ki metodološko premišljeno združuje dve jezikoslovni področji – korpusno jezikoslovje in dialektologijo. Teoretičnim izhodiščem dialektološke raziskave sledi predstavitev načel gradnje dialektološkega govornega korpusa GOKO (od obsega in demografskega vzorčenja do zapisa posnetih besedil, pri čemer je izpostavljeno določanje enote analize, označevanje konteksta in teksture ter izbira transkripcije za fonetični zapis). Posebna pozornost je namenjena problematiki oblikoskladenjskega in diskurzivnega označevanja korpusa pa tudi pravnim podlagam, kot so avtorske pravice in varovanje osebnih podatkov, za gradnjo korpusa.

Krajevni govor je predstavljen na vseh jezikovnih ravninah. Fonološki opis sledi v slovanski dialektologiji uveljavljenemu načinu predstavitve glasoslovne ravnine z inventarjem, distribucijo in izvorom fonemov in prozodemov. Avtorica ugotavlja, da govor Koprive spada v kraško narečje, meja z notranjskim narečjem pa poteka le nekaj kilometrov vzhodno od Koprive. V obsežnem poglavju o oblikoslovni ravnini koprivskega govora so natančno predstavljeni raba in pregibnostni vzorci samostalnikov,

pridevnikov z zaimki in števniki ter glagolov, sinhrona podoba krajevnega govora pa je primerjana s praslovanskimi oblikoslovnimi izhodišči in s sodobnim slovenskim knjižnim jezikom. V nadaljevanju je predstavljena še raba nepregibnih besednih vrst (pri predlogih tudi njihova vezava z različnimi skloni, pri veznikih pa priredna in podredna razmerja, ki jih izražajo). Avtorica ugotavlja, da uporabljeni korpusni pristop kljub nekaterim njegovim pomanjkljivostim v marsičem olajšuje oblikoslovno analizo krajevnega govora, saj omogoča hitreje iskanje gradiva po posameznih slovničnih značilnostih in olajšuje primerjavo s sodobnim knjižnim jezikom, ne omogoča pa diahrona analize jezika. Na skladenjski ravni so izpostavljene zlasti posebnosti v besednem redu, in sicer v samostalniški besedni zvezi, stavi naslonk v povedi, v načinu izražanja vrste, lastnosti in svojine s predložno zvezo namesto s pridevniškim prilastkom in v položaju glagola v izreku. Ta analiza je kontrastivna, saj je avtorica iskala le razlike med koprivskim govorom in knjižnim jezikom.

Jezikoslovna analiza koprivskega govora je v doktorski disertaciji zaokrožena še s poglavjem o narečnem besedju, ki je predstavljeno v obliki diferencialnega slovarja, temelječega na izpisu z označevalnikom »narečno« označenega besedja v korpusu GOKO. Avtorica ugotavlja, da je vsebino slovarskih gesel kljub »avtomatiziranemu« izpisu besed iz korpusa treba izoblikovati po tradicionalni metodi, kjer so gesla sestavljena iz glave, zaglavja, pomenskorazlagalnega in ponazarjalnega razdelka, temu (neobvezno) sledijo vodilke in komentar z razlago izvora besede (zlasti če gre za izposojenko). Če v korpusu kaka beseda ni zapisana v osnovni (prvi in drugi oz. tretji) slovarski obliki, jo mora raziskovalec poiskati po drugi poti (navadno s pomočjo usmerjene vprašalnice) in tako dopolniti gradivo. S pomočjo dialektološkega poznavanja narečne glasoslovne podobe je treba narečno iztočnico poknjžiti ter seveda ugotoviti in zapisati pomen besede (tudi s pomočjo konkordanc oz. ugotavljanja najpogostejše rabe posamezne besede v narečju).

Ugotavljam, da je avtorica v doktorski disertaciji korpusno metodo kot osnovo za analizo krajevnega govora nadgradila oz. smiselno dopolnila s tradicionalnimi metodami slovenske dialektologije, kar je pomemben (metodološki in teoretični) prispevek k slovenski dialektologiji in jezikoslovju nasploh. »Presežek« disertacije pa zagotovo predstavlja še dialektološki korpus (<http://jt.upr.si/GOKO/>), ki predstavlja možnost za nadaljnjo gradnjo vseslovenskega narečnega jezikovnega korpusa. Klaro Šumenjak predlagam za priznanje Slavističnega društva Slovenije za doktorske študente.

izr. prof. dr. Jožica Škofic

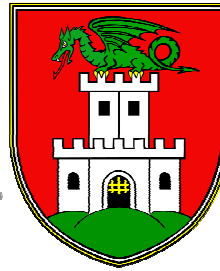

Podporniki 25. Slovenskega slavističnega kongresa Ljubljana 2014:

Filozofska fakulteta
Univerze v Ljubljani

Voranc Vogel, fotoreporter
www.vorancvogel.com

Mestna občina Ljubljana

25. Slovenski slavistični kongres je finančno podprl
Oddelek za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Organizatorji 25. Slovenskega slavističnega kongresa Ljubljana 2014:

Zveza društev
Slavistično društvo Slovenije

SLAVISTIČNO DRUŠTVO
LJUBLJANA

Slavistično društvo
Ljubljana

Organizacijski odbor 25. Slovenskega slavističnega kongresa Ljubljana 2014:

Boža Krakar Vogel
Petra Jordan
Matjaž Zaplotnik
Maruška Agrež
Peter Planinc

